

František Tomášek

Život dítěte *v milosti posvěcující*

Pracovní příručka pro dnešní pastorační děti

dové knihkupectví a nakladatelství v Olomouc

Fr. Tomášek: ŽIVOT DÍTĚTE V MILOSTI POSVĚCující

Čím více doba dnešní chce sekularisovati, tím také více je třeba pěstiti v dětech nadpřirozený život v milosti posvěcující, život dítek Božích. Byť sebe hlouběji klesl sloupec na teploměru náboženské horlivosti u dospělých, tím více musí stoupati u dětí nadšeným svatopavelským kategorickým: „Mně žiti znamená Kristus!“

V duchovní péči o dítě jest základ každé zdravé duchovní správy. Začneme s intensivním duchovním vedením dětí i mládeže a regenerační miza časem omladí náboženský život v celé farnosti. Čím začíná misionář v pohanských krajích? Děťmi a charitou. Není v tom ukazovatel pro pastorační i v současném pohanství? Fr. Tomášek sáhl na pulsaci dnešního dítěte ve dnešní době a podává v knize „Život dítěte v milosti posvěcující“ hlavní směrnice k moderní pastorační děti. Jednotlivé statě jsou opatřeny obsáhlým seznamem nejnovějších a nejlepších praktických příruček, takže kniha tato by se měla stát nezbytnou pracovní pomůckou každého, jemuž je svěřen zodpovědný úkol duchovní péče o děti.

Cena Kč 10'—.

Dodá:

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ
A NAKLADATELSTVÍ
V OLOMOUCI
a každé řádné knihkupectví.

FRANTIŠEK TOMÁŠEK

ŽIVOT DÍTĚTE
V MILOSTI POSVĚCUJÍCÍ

*Pracovní příručka pro dnešní
pastoraci dětí*

OLOMOUC 1938

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ V OLOMOUCI

NIHIL OBSTAT. Dr. Rud. Col, Censor ex officio.

IMPRIMATUR. Olomucii, die 23. Novembris 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Nr. 19.004.

Úvodem: Duchovní správa dětí v době současné

»Ty tedy, synu můj, posiluj se v milosti,
která je v Kristu Ježíši.« (II. Tim. 2, 1).

Hlavní úkol každého duchovního správce, tedy i duchovního správce dětí, byl vždy stejný: život v milosti posvěcující zprostředkovati, udržovati a chrániti. Prameny posvěcení jsou tak staré, jak církev. Avšak cesty, jež vedou k těmto pramenům, jsou v různých dobách různé, neboť musíme vždy navazovati na dynamismus skutečného života, na současnou pedagogickou situaci. Proto i duchovní správa dětí má v různých dobách různé formy.

Šablona duchovní správy dětí z dob předválečných již dobře nezapadá do běhu dnešního života. Musíme rozuměti situaci dneška a na ni navazovati. Je třeba ovšem rozeznávati to, co je zcela nahodilé, efemérní, od toho, co nabývá forem trvalejších. Zvláště doba dnešní je naplněna tak vitálním dynamismem, že nelze ihned rozeznati formy stabilisovanější od jevů zcela přechodných, na které nemůžeme mnoho reagovati. Musí tedy míti duchovní správce dětí objektivní obraz doby současné.

Je hodně význačným rysem současného dění, že zpřevracelo hierarchii hodnot. Pro věřícího katolíka je hierarchie hodnot jasná. Náplň veškeré Pravdy, Dobra a Krásna nalézá v trojjediném Bohu, Stvořiteli a konečném cíli veškerého tvorstva. Jen On a Jeho zákon je měřítkem všech věcí. V současném životě triumfuje biologismus, naturalismus, nacionalismus, zkrátka život sub specie temporis, jak v životě soukromém, rodinném, tak v životě školním a veřejném.

Všichni jsme do jisté míry dětmi své doby. I do pórů našeho organismu vnikly omamné páry dnešního sekularismu. Vzpomeňme na řadu »také katolíků« — jak mají daleko k pravému katolicství! Zvláště dítě je dítkem své doby: dnešních rodičů, dnešní školy, dnešního života veřejného a společenského. Jsme proto dnes svědky toho, že i u dí-

těte často hodnoty biologické přehlušují hodnoty duchovní, nadpřirozené. Tato skutečnost zároveň ukazuje nejdůležitější úkol dnešní duchovní správy dětí. Aniž bychom zavrhovali jistou oprávněnost hodnot biologických, musíme nad ně nadřazovati hodnoty duchovní, věčné, nadpřirozené! Stanovisko křesťanské je jasné a nesmlouvavé: »Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? Aneb jakou dá člověk výměnu za (věčný) život svůj?« (Mat. 16, 26). »A pohoršuje-li tě okotvé, vylup je; lépe jest ti jednoookému vejít do království Božího, než abys maje obě oči uvržen byl do pekelného ohně, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne.« (Mar. 9, 46n.). Duchovní, nadpřirozené hodnoty nesmějí býti odstraněny ze svého centrálního postavení.

Jestliže bylo vždy potřebno zdůrazňovati hodnoty nadpřirozené, pak zvláště dnes! Za dnešní situace je třeba co nejvíce aktivovati všechny nadpřirozené síly. Doba dnešní by nepřinesla tolik pohrom náboženskému životu, kdyby bylo poslechnuto naléhavých výzev papeže svaté paměti Pia X., který situaci dnešní předvídal a proto tak vzrušeně mobilisoval všechny nadpřirozené síly dekretem »Sacra Tridantina Synodus« o denním sv. přijímání ze dne 20./XII. 1905 a zvl. dekretem »Quam singulari« ze dne 18./VIII. 1910 o časném sv. přijímání dětí a důraznou výzvou k životu liturgickému co nejtěsnějším přimknutím k oběti mešní.

Čím více doba dnešní chce sekularisovati, tím více je třeba v dětech pěstiti nadpřirozený život v milosti posvěcující, život dítek Božích. Byť sebe hlouběji klesl sloupec na teploměru náboženské horlivosti u dospělých, tím více musí stoupati u dětí nadšeným svatopavelským kategorickým: »Mně žiti znamená Kristus!« Je nejdůležitější povinností katechety, aby život dětí v milosti posvěcující udržoval, chránil a zabezpečil.

Prostředků k dosažení toho cíle máme dosti. Tato příručka chce ukázati nejdůležitější prostředky, jichž za dnešní situace musí duchovní vůdce dětí cílevědomě používat.

Na téma této příručky mluvil autor na katechetském kursu velehradském (r. 1937). Pro důležitost látky a četné dotazy v tomto směru od katechetů, předkládá poněkud rozšířeně

myšlenky této přednášky širší odborné veřejnosti. — Zároveň při tom uvádí prameny a odkazuje na nejdůležitější novou literaturu pro praktickou potřebu.

Základním předpokladem duchovní péče o dnešní děti je: buzení křestního vědomí, život liturgický, modlitba, mše svatá, sv. přijímání a sv. zpověď.

Zdivem této duchovní stavby jsou prostředky další, zvláště: sv. biřmování, poslední pomazání, svátostiny, různé pobožnosti, kázání k dětem, sebezápor, náboženská četba, Dílo sv. dětství Ježíšova, nábožensky vedená besídka dětí, kursy duchovního života a misie pro děti, katolická akce dětí, duchovní péče o děti o prázdninách, zvláštní péče o děti opouštějící školu, duchovní péče o mládež po opuštění školy. — Všech prostředků má býti používáno tak, jak toho vyžaduje psychologie náboženské výchovy dětí. Nezbytnou střechu této budovy má tvořiti světecká osobnost katechety.

ZE SPECIÁLNÍ LITERATURY O DUCHOVNÍM VEDENÍ DĚTÍ.

BERGMANN Bernhard, *Kinderwohl. Grundsätzliches zur Frage katholischer Kinderarbeit*, Stuttgart. — BLOUET J., *La sanctification des enfants*, 3. vyd., Paris 1930. — BUERSCHAPER Kurt, *Das Kind in Familie und Kirche*, Kevelaer 1936. — BURET J., *L'Éducation religieuse de l'Enfant*, Paris 1926. — DÖRNER Karl, *Der Kindergottesdienst*, Stuttgart 1935. — FARGUES Mar., *La formation religieuse des enfants du peuple dans le milieu déchristianisé*, Paris 1935. — FARGUES Mar., *L'Éveil du Sentiment Religieux*, 2. vyd., Paris 1936. — GATTERER Mich., S. J., *Kinderseelsorge*, Innsbruck 1924. — HAGGENEY A. S. J., *Kinderseelsorge*, Freiburg 1919. — CHARMOT F., S. J., *L'Ame de l'éducation. La direction spirituelle*, 2. vyd., Paris 1934. — CHWALA Ad., *Seelsorge und Kind*, Dülmen 1919. — KUBÍČEK Václ., dr., *Katechetika*, Olomouc 1937. — NICOLAY Pierre-Xav., *A la conquête des âmes*, 3. vyd., Paris 1923. — PFISTER Paul, *Neue Aufgaben in der Arbeit am katholischen Kind*, Stuttgart. — STORK Al., S. J., *Soustavné vedení duší, II. Vedení mládeže*, Brno 1933. — TOMÁŠEK Fr., *Eucharistická metoda náboženského vyučování. (S diagramem ustavičné oběti mešní na celé zeměkouli a se 113 obrázkovými praktickými cvičeními duchovního života)*, Olomouc 1937. — TOTH Tih., dr., *Jugendseelsorge*, Paderborn 1933. — WHITTINGTON A. E., *Catholic Children. Their Religious Training*, London 1920.

Z ČASOPISŮ KATECHETICKÝCH.

LA BONNE SEMENCE, Nancy. — CAHIERS CATÉCHISTIQUES, vych. měsíčně, Paris. — CATECHESI, (orgán katechetů střed. škol. ital.), vych. měsíčně, Torino. — ČASOPIS SLOVENSKÝCH KATECHETOV, (orgán spolku katechetov), měsíčně, Trnava. — CHRISTLICH-PÄDAGOGISCHE BLÄTTER, (orgán vídeň. katech. spolku, vych. měsíčně), Wien. — JOURNAL OF RELIGIOUS INSTRUCTION, měsíčně, Chicago, Illinois, roč. 2 dol. (Nejlepší katech. časop. Vych. od r. 1930). — KATECHETISCHE BLÄTTER, (org. katech. spolku v Němec.), vych. měsíčně, München. — MAGISTERIUM, (org. spolku katech. v Čechách), vych. šestkrát roč., Praha. — MIESIECZNIK KATECHETYCZNY I WYCHOWAWCZY, (org. spolku katech. v Polsku), měsíčně, Warszawa. — LE PRÊTRE EDUCATEUR, Amiens. — LES SEMAILLES, Directeur abbé Casson, curé de Champagne-au-Mont-d'Or (Rhône). — THE SOWER, vych. čtvrtletně, The Sower Office, Alton, Stoke-on-Trent, England, roč. 5 s. — VYCHOVATELSKÉ LISTY, (s katechetickou hlídkou), měs., Olomouc. — V časop. VERBANDS-BLATT DER DEUTSCHEN KATH. GEISTLICHKEIT, zvl. hlídka »Schule und Erziehung« a »Werkblatt für Jugendseelsorge«, měsíčně, Praha.

I. Buzení křestního vědomí

DŮSTOJNOST DÍTKA BOŽÍHO.

Když vstupuje katecheta k dětem do školy, ať je si vědom, koho má před sebou. Jsou to mladé ratolesti církve, jsou to mladí křesťané, obohaceni nezhodnotitelným darem milosti posvěcující, s vlitými božskými ctnostmi víry, naděje, lásky a s ostatními vlitými ctnostmi mravními. Jsou to děti Boží. Každé z nich je zvláštním způsobem účastno božské přirozenosti. Ano, máme vždy si uvědomovati neviditelnou velikost pokřtěného dítěte. »Hleďte, abyste nepohrdali nikým z těchto maličkých. (Mat. 18, 10). Reverentia puero!

Nejen katecheta, ale i dítě má si býti vědomo této důstojnosti dítěte Božího. Dítě bez zvláštní náboženské výchovy rodinné nemá tohoto jasného křestního vědomí. Dětství Božího se dostalo dítěti při křtu svatém v době jeho tělesné a duševní nemohoucnosti. Je proto nezbytno, aby vědomí křestní a tím i vědomí dětství Božího bylo u dítěte dle možnosti co nejdříve probouzeno a též později soustavně udržováno.

ÚKOL KATECHETY.

Je prvním úkolem katechety, aby soustavně i příležitostně budil v dítěti vědomí křestní, t. j. vědomí synovství Božího. Dítě má znáti den svého křtu. »Den našeho křtu svatého je největším dnem našeho života.«*

Doporučuje se proto, aby děti dostávaly do vínku od svých kmotrů křestní osvědčení. Ukázku takového osvědčení uveřejňuje Fr. Schneider ve své knize »Katholische Familien-erziehung« (za titulním listem).

* Pius XI.; cit Boyer, Le catéchisme vivant, p. 90.

KŘESTNÍ OSVĚDČENÍ.

V neděli 23. července léta Páně 1911 byl v kostele sv. Antonína
v Essenu

VILÉM CHRISTIAN SCHNEIDER

vyvolen a povolán za dítě Boží křtem svatým, dobrotou milosrdného Boha a jeho nevyzpytatelné Prozřetelnosti. Zrozen z Boha, znova se zrodil z vody a z Ducha svatého, vybaven Božím životem, obnoven podle vzoru Božího v bratra Ježíše Krista, povýšen za chrám Ducha svatého, změněn v úd Těla Kristova, narouben jako větev na jeho svatý a vinný Kmen, přijat mezi lid svatý, královské kněžstvo, Boží rod pokřtěných synů a dcer Božích. Nyní jest údem církve Boží, svaté katolické církve.

Má právo přijímati Tělo a Krev Páně, ve svátosti pokání dosáhnouti odpuštění hříchů, ve svátosti biřmování býti naplněn Duchem svatým a státi se bojovníkem Kristovým. Svěcením kněžstva může míti účast na kněžství Kristově, nebo může přijati svátost sňatku manželského. V těžké nemoci každý kněz půjde za jeho voláním, aby mu udělil ve svátosti pomazání požehnání Páně a posvěcení ke smrtelnému zápasu.

Má právo a nároky na všechna žehnání a svěcení církve, účast na každé mši svaté, která se koná kdekoli na zeměkouli a obdrží z plnosti zásluh Kristových a všech svatých, milost jednu za druhou. Jeho obcování sahá až do říše mrtvých a k serafům před tváří Boží.

A když ho zavolá k sobě Pán, bude křesťansky pohřben a povolán ke slávě vzkříšení a k nevýslovné radosti blaženého Boha, který žije a jako Král vládne po všechny věky.

Dej Bůh, aby byl vždy pamětliv svého poslání a dle toho také vždy žil.

(Podpis kmotrů)

(Razítko farního úřadu)

(Podpis faráře).

Dáváme-li dětem obraz na památku prvního sv. přijímání, sv. biřmování, tím spíše máme jim dáti památku na svatý křest, neboť tehdy se zrodily pro nebe a otevřela se jim vstupní brána k ostatním svátostem. Den svatého křtu má v očích dítěte vyniknouti jako nejpamátnější den života.

Záhy vysvětluje katecheta dětem hlubokou symboliku křestních obřadů. Nikoli najednou, nýbrž po částech a postupně. Na konec jim podá vše souborně a zavede je příležitostně též do kostela, nejen ke křtitelnici, ale aby též sledovaly skutečný křest svatý. Jak mnohem plněji potom pochopí dítě slova Spa-

sitelova: »Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha (svatého), nemůže vejíti do království Božího.« (Jan 3, 5). A když poukážeme na kalvarskou výkupnou cenu tohoto synovství Božího, jak živě si dítě uvědomí, že opravdu je třeba tento nový, vzácný, nadpřirozený život v sobě udržovati, chrániti a rozvíjeti! Tak pochopí nesmírnou důležitost této svátosti, kterou se zrodilo k tomuto novému životu.

Když jsou děti náležitě poučeny o svatém křtu a připraveny, vykoná se s nimi křestní obnova. »Děti mají každoročně oslavit výroční památku svatého křtu v době velikonoční (Bílá sobota, oktáva velikonoční) a sv. biřmování v době svatodušní.«* Den křestní obnovy je svátkem celé farnosti. Vykoná se církevní průvod s dětmi ke křtitelnici za zpěvu vhodné písně, pak je promluva, modlitby, obnova křestního slibu, opět modlitba a píseň. Děti, které po prvé vykonávají tuto křestní obnovu, dostanou diplom křestní obnovy.**

Když je v dítěti aktivováno vědomí dětství Božího, pak snadno ukážeme na Boha, jakožto na Otce nejvyšší dobrotivého. »Když já jsem jeho dítě, tedy on je mým Otcem.« Když dobrý otec pozemský dovede hodně milovati své dítě a též se o ně dobře starati, jak teprve to dovede nejlepší, všemohoucí Otec nebeský! Nejednou je u dětí nesprávná, pokřivená představa o Bohu, která deformuje celý jejich náboženský život. Leckdy si představují Boha jako bytost zamračenou, hroživě přísnou, která takřka policejné dozírá nad každým krokem, aby mohla přistihnouti při nějakém hříchu a trestati. Pryč s okovy tohoto jansenistického hesla: »Třeste se před Bohem!« Dítě Boží podle slov Fénelonových a sv. Jana Boska má se z Boha radovati! — Když si dítě uvědomí velikost této svátosti, kterým se stalo dítětem Božím, potom též dá si opravdu záležet na tom, aby jako dítě Boží žilo a dítětem Božím zůstalo.

S výchovou křestní též souvisí poznání života křestního patrona, jeho úcta, následování, časté vzbuzování tří božských ctností: víry, naděje, lásky a častější obnova křestního slibu.

* Bopp, Katechetik, p. 221.

** Vydalo s francouzským textem opatství sv. Ondřeje v Lophemleze Bruges v Belgii, à 3 fr.

Z LITERATURY O KŘESTNÍ VÝCHOVĚ.

BENEDIKTÍNI EMAUZ., Křest dítek i dospělých podle římského rituálu, Praha 1934. — BENEDIKTÍNI BELGIČTÍ, Tableau du baptême avec personnages mobiles, Lophem-lez-Bruges. Je to vícebarevný základní obraz na kartonu velikosti 50×70 cm se zářezy na zastrkování 18 postav velikosti 27 cm, jež v různých posicích představují dramaticky celý průběh křtu svatého. Cena příslušných archů k podlepení a vystřihování 24 fr. (Všechno již hotově upravené stojí ovšem více.) BOURGEOIS Le Y., Ton Baptême. Expliqué aux enfants d'après S. Jean Eudes, Paris 1937. — CROEGAERT A., Les Cérémonies du baptême et de la confirmation, Lophem-lez-Bruges 1930. — CUTTAZ F., Les effets du baptême, Juvisy. — EMMELIA, Enfant de Dieu, soldat de Jesus-Christ, Paris 1933. — METZGER K., Von den Wundern der Taufe, Wien 1936. — PLUS R., S. J., Baptême et Confirmation, Paris 1929. — POUCEL V., Mon Baptême, Paris. — SCHENK Joh., dr., Die heilige Taufe, Düsseldorf 1933. — SCHWIERHOLZ W. F., dr., Grundlegendes Sakrament der Taufe, Regensburg. — WALTER Eugen, Zu den Herrlichkeiten der Taufe, Freiburg i. Br. 1937.

II. Život liturgický

Dítěti vštěpujeme vědomí, že milostí posvěcující se stalo organickou částí mystického Těla Kristova — církve svaté. Musí proto žít životem církve, tedy životem liturgickým. Liturgický princip musí tudíž pronikati a oživovati veškeré náboženské vyučování i výchovu. Dítě proto záhy seznamujeme s bohoslužbou církve, a se vším, co s bohoslužbou souvisí. Dítě nesmí býti v kostele cizincem. Jdeme tedy s každou třídou každoročně několikrát do kostela a postupně jim vše ukazujeme a vysvětlujeme. Neobejdeme se ovšem bez modelů a obrazů liturgických, jež jsou delší dobu k dispozici dětem ve škole, nebo v dětské besídce. Pozorujte děti, jak do kostela přicházejí a odcházejí a máte obrázek jejich liturgické výchovy. Každou hodinu katechese také věnujme patřičnou pozornost církevnímu roku. Jak velké je zde bohatství poučení a povzbuzení! Jak krásné vzory k následování v životě tolika světců! Děti si mohou vypracovati za vedení katechety na každý týden předem liturgický kalendář s vyznačením liturgických barev a se záznamem měsíční výchovné směrnice. Kalendář pěkně vyzdobený se pak vyvěsí ve třídě na dobu příslušného týdne. Tak se naučí děti žít životem církve, životem Spasitele, opravdovým prožíváním církevního roku! Tak zároveň názorně poznají, že nestačí pouze v náboženství něco umět, ale především je třeba všechno prožívat.

Reformní proudy didakticko-výchovné směřují k tomu, aby dítě co nejaktivněji se zúčastňovalo vyučování i výchovy. V tom je princip činné školy. Nuže, správně prováděný princip liturgický ve vyučování a výchově náboženské je ideálním projektem myšlenky činné školy v náboženství!

Na prvním národním liturgickém kongresu v Janově r. 1933 ve stejném smyslu promluvil o poměru liturgie k vyučování náboženství prof. G. Lercaro. Vyzvedl důležitost liturgického prvku ve vyučování náboženském, v kázáních i v Katolické akci a prohlásil liturgii za nejmocnější prostředek proti dnešnímu náboženskému analfabe-

tismu... Vyučování náboženství nesmí býti pouze chladnou teorií, nýbrž musí se konati opravdu zajímavě, aktuálně, životně. Liturgie svou životností, dramaticností, názorností, svým obsahem dogmatickým a morálním, svou cyklickou metodou podává jistou pomoc. Liturgie proto musí oživovati veškeré vyučování, jen ona bude vésti k opravdovému životu z víry.*

Princip liturgický má býti duší veškerého vyučování i výchovy náboženské. Má vésti dítě k uvědomělému, organickému zapojení na zdroje milostí ve svatém společenství ostatních údů mystického Těla Kristova. V poslední době se vždy víc a více mluví a píše o společenství, o solidarismu. Soustavně se probouzí zájem o myšlenku kolektivismu, zvláště v životě sociálním a hospodářském. Nuže, v liturgickém životě církve katolické je nejkrásnější ztělesnění vyššího společenství, bratrství, kolektiva dítek Božích. Zvláště na vyšším stupni mají žáci pro tuto myšlenku velké porozumění.

Liturgie nemá býti podávána jako zvláštní vyučovací předmět, ale má se soustavně uplatňovati jako princip celého náboženského života na všech stupních vyučovacích. V tom smyslu dlužno rozuměti odstranění zvláštní učebnice — liturgiky — v našich školách. (Viz Osnova pro vyučování katol. náb. na obec. a měšť. školách, p. 6.) Zavedení liturgického principu do náboženského vedení mládeže je vlastně návrat k původní metodě církevní, k metodě liturgické, která byla všeobecnou až do doby »reformační«, kdy vlivem Lutherovým pole náboženského působení na mládež počal ovládati katechismus a s ním jednostranný prvek intelektualistický.*

Z LITERATURY LITURGICKÉ PO STRÁNCE VŠEOBECNÉ.

ABADIE, La liturgie expliquée en images, Arras (Brunet, hojně ilustr.). — AIGRAIN R., Liturgia (franc. encyklop. liturg.), Paris 1930. — ANDRIANOPOLI Luigi, La rinascita liturgica contemporanea, Milano. — BOPP L., Liturgische Erziehung, Freiburg 1929. — CROISADE

* Viz »Catechèsi« 1934, č. 4.

* Tahon, The First Instruction of Children and Beginners London 1930, p. 54 n.

LITURGIQUE Á L'ÉCOLE, měsíčník pro pěstov. liturgie u dětí, Ab-baye de Saint-Andre-lez-Bruges. — FLAD M., L'éducation par la li-turgie, Paris 1921. — FOLTÝNOVSKÝ Jos., dr., Liturgika, Olomouc 1932. — FOUGERON Etienne, L'esprit liturgique et la vie interieure mis à la portée des enfants, 2 svaz., Lyon-Paris 1934—35. — GUAR-DINI Romano, Vom Geist der Liturgie, Freiburg 1934. — GUARDINI Romano, Von heiligen Zeichen, Mainz 1928. — HÄRING Otto, O. S. B., Das Leben mit der Kirche. (Katechetisches Handbuch für den litur-gischen Unterricht). Rottenburg a. N. — HUGO Lang, O. S. B., Litur-gik für Laien, Augsburg 1936. — LEDUC C. — BAUDOT J. O. S. B., Catéchisme liturgique, 2 svaz. Tours 1927. — LEFEBVRE Dom. Gaspar, Základy liturgie, Olomouc 1935. — LEGIO ANGELICA, měsíč. pro li-turg. výchovu dětí, Praha III.- 464. — LITURGISCHE PRAXIS. Sbírka liturg. publikací. Vyd. Dr. Pius Parsch, Klosterneuburg bei Wien. — LITURGISCHE JUGEND, Klosterneuburg (pro mládež do 14 let, dvou-měsíčník). — MONTESSORI MARIA, dr., The Child in the Church, London 1930. (Bohatě ilustrov.) — MON CAHIER DE LITURGIE, Ier Cahier: La liturgie. Obrázkový pracovní liturgický sešit pro děti, Pa-ris. — RUDOLF Karl, dr., Liturgie und Seelsorge, Wien 1937. — SCHAEFER D., Liturgischer Religionsunterricht nach dem neuen Lehr-plan, Einsiedeln 1934. — SCHALLER Marian, Liturgie. — SCHMIDT-PAULI, Elisabeth, von, Oster-Sonnenweg (Feierstunden von Ascher-mittwoch bis zum Weissen Sonntag), Freiburg i. Br. — TÁŽ, Singen-der, klingender Weihnachtsweg. (Wir feiern Advent und Weihnachten), 2. vyd., Freiburg i. Br.

Z LITERATURY O CÍRKEVNÍM ROKU.

ANNÉE LITURGIQUE DE MES TOUT-PETITS (6-7 ans), par une Religieuse bénédictine, Liège. — BARTMANN HANS, Im Kranz des Jahres. Wie unsere Kleinsten das Jahr der Kirche und der Natur mit-erleben, Hildesheim 1935. — COMMENT J'ENSEIGNE L'ANNÉE LI-TURGIQUE Á MES PETITS, par une Religieuse bénédictine, Liège. — GUÉRANGER Dom, L'année liturgique, 15 svazků, Paris. — HRONEK Jos., dr., Církevní rok. (Stručný přehled s obrazcem), Praha 1934. — TÝŽ, První sešit liturgický, Praha. — KOREN, Volksbrauch im Kir-chenjahr, 2. vyd., Salzburg 1935. — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, str. 230-238. — LÖHR Aemiliane, Das Jahr des Herrn, Regensburg 1934. — MONTESSORI Mar., dr., La vito in Christo. Anno liturgico. Ilustrováno. Roma 1931. — NEYEN F., L'Année liturgique

en histoire, livre de lecture courante illustré pour les écoles et les enfants des catéchismes, Paris 1931. — OLMS Valentin, Uhr des Liturgischen Jahres, (karton k zavěšení), Paderborn. — PRZYWARA E., Kirchenjahr, Freiburg 1923. — SCHMEDDING Laurenz, Erziehung zum Mitleben des Kirchenjahres in der Schule, Klosterneuburg bei Wien 1934. — STIEGLITZ Heinr., Kinderlehren über das Kirchenjahr, Kempten 1916.

Z LITERATURY HAGIOGRAFICKÉ.

Z LITERATURY O PEDAGOGICKÉM VYUŽITÍ HAGIOGRAFIE.

HUBER M., Die Nachahmung der Heiligen in Theorie und Praxis, 4. a 5. vyd., Freiburg 1926. — JOLY H., Psychologie des Saints, 21. vyd., Paris 1929. — MINICHTHALER J., Religionspädagogische Auswertung von Heiligenleben, München 1929.

SOUBORNÉ ŽIVOTOPISY SVATÝCH.

ALBERTI, Nová světla. (Životopisy blahosl. nové doby), Přerov. — ECKERT Fr., Církev vítězná, 4 svaz., Praha 1899—1899. Rozebráno. — FASSBINDER N., Bilder aus dem Leben der heiligen für die Schule, Trier 1917. — GABRIEL Ferd., Lebensbilder aus der Geschichte der Heiligen (pro starší žáky), Münster 1927. — KAUTZ H., Sonnenvogel, Donauwörth 1932. — KIRCH Konrad, S. J., Helden des Christentums, 8 svaz., Paderborn 1917/26. — LENSE E., Heilige schreiten durch die Zeit, Wiesbaden 1935. — MAGER M. Regina, Christliche Helden und ihre grössten Taten, 1. svaz. pro děti 9—12leté, 2. svaz. pro 11—13leté, Freiburg i. Br. 1932. — NAŠE SVĚTLA, Hlučín. — RÜTTGERS S., Der Heiligen Leben und Leiden, 2. vyd., Leipzig 1922. — TÝŽ, Buch der Gottesfreunde, Freiburg 1931. — SAUERLAND H., Heldenbuch der Kirche, Wiesbaden 1932. — SCHMÖGER Fr., Heiliges Heldentum, Wien 1935. — VÍTEZOVÉ, Olomouc. — VONDRUŠKA Is., Životopisy svatých v pořadí dějin církevních, 5 svaz. s hlubotisk. obr., Praha. — WILK Karl, Führende Gestalten, Paderborn 1935.

SOUBORNÉ ŽIVOTOPISY SVATÝCH DĚTÍ.

SCHMIDTMAYER Mar., Es wird heilige Kinder geben, Innsbruck 1932. — TÁŽ., Kinder auf Gotteswegen, Innsbruck 1936. — TÁŽ., Kinder nach dem Herzen Gottes. Innsbruck 1937. — ŠTASTNÉ DĚTI, Hlučín. — WAGNER Ernst, Christusjugend, 3. vyd. — 1. svaz. Tapfere Jungen (pro 8—12leté hochy). — 2. svaz. Christuskämpfer

(pro 12—16leté hochy). — 3. svaz. Heilige Mägdlein (pro 8—14leté dívky). — 4. svaz. Freundinnen Gottes (pro 15—20leté dívky) Freiburg i. Br.

JEDNOTLIVÉ ŽIVOTOPISY SVATÝCH DĚTÍ.

BACHSTEIN Rhab., O. P., Gerd, ein Bannerträger Christi, Freiburg i. Br. — BESSIÈRES S. J., Petřík, 4. vyd., Olomouc 1931. — DLOUHÁ Běla, Děti u blah. Anežky, Praha 1930. — CARBONEL, Malá Terezie, Město Žďár. — JAN Rose (Životem č. 256), Hlučín 1936. — KAUTZ H., Die heiligen Wochen der kleinen Pia, Einsiedeln. — KOHL Paula, Max, ein kleines Kommunionkind, Dülmen 1935.

KWIATECZKI BOZE, Poznaň. — («Henio», dějiny duše polsk. hochy. — »Maly miłośnik Jezusa i Marji«, Ludwiś Manoha«. — »Marja Klotylda«, vzpomínky matky. — »Promienny żywot harzerza Jedrusia de Thay'a. — »Siostrzyczka aniolow« Anusia de Guiné«. — »U progu služby Bożej. Żywot Andrzejka Milliota«. — »Zolnierzyk Chrystusowy. Wicio de Fontgalland«.)

LAJEUNE Etienne-Marie, Anička, Přerov 1930. — MARIALE Abbé, Paquerette, la petite fleur d'avril, Toulouse. — MALÁ DUŠE NA MALÉ CESTĚ. (Životopis 15leté studentky), Praha 1935. — MAGER M. R., O. P., Christliche Helden, Freiburg i. Br.

MLODZI ULUBIEŃCY JEZUSA, Kraków. — («Anielski Młodzieniaszek. Aleksander Berti. — »Jezusowa Lilijka. Mala Lucia«. — »Ziemski Aniolek. Livietto«. — »Aniol Eucharistji Gustaw Marja Bruni«. — »Ofiarna Lila Ryta Miaczyńska«. — »Szymeczka«. — »Anielski ministrant Ludwiś Vargues«. — »Ku Bogu. Życie i śmierć Henia Żuchniewskiego 1916—1928.« — »Mala apostołka pracy. Lenka Dabrowska.« — »Maly bohater. Stefcio Kurnatowski«. — »Najprostsza droga. Odetta«. — »Maleńka służka Boża. Marja Aniela«. — »Rycerz Krucjaty. Albert Loiseau«.)

DIE OPFERBLUME, Bertl Baumann, Berlin 1935. (K myšlence kněžské soboty.)

PARVULI, Paris. — (Y. D'Isne, Le Deo Gratias d'un tout Petit, Auguste Magne 1920—1929. — Myriam de G., Petite Prédestinée, Marie Gabrielle T. 1905—1912. — R. P. Baetman, Petite Rose blanche, Odette 1920—1930. — Abbé Maire, Sourires d'enfant dans la campagne, L. Manoha 1904—1914. — Myriam de G., Guglielmina 1898—1904. — J. Esperandieu, Ange et Fleure, Marie Antoniette G. 1913—1926. — Soeur Marie Guénolé, Meurdjana, la petite arabe. —

R. P. Herrero S. J., Un ange de 8 ans, Antoine Martinez de la Pedraja 1920—1928. — R. P. Mertens S. J., Une martyre de 14 ans en Chine, Anne Wang de Ma-Kia-Tchong, 1886—1900. — Dorange R., Une amie de la Croix, Martika 1912—1920. — Bohler Léonard O. F. M., Raymonde Feuillade 1925—1931. —

ROZMAHEL J. (přelož.), Duše dítěte. Vít de Fontgalland, Brno 1926. — ROZMAHEL J. (přelož.), Poslední vzpomínky na Víta de Fontgalland, Brtnice 1929. — SALLINGER Fr., Maria Lichtenegger, 3. vyd., Graz. — SCHLEGEL Lev. O. Cist., Malá Ema od nejsv. svátosti, Praha 1932. — TOMÍŠKO Čeněk dr., Ježíškovo sluníčko, Praha 1934. — VESELÝ Jiří O. P., Imelda Lambertini, Olomouc 1936. — VÍT DE FONTGALLAND, (Životem, č. 142) Hlučín 1932. — VONDRA Jos., S. J., Náš Dušánek, Opava. — WIGET Jos. Mar., S. J., Jungchristliches Heldentum in China, Freiburg i. Br. 1936. — WILMS Hier, O. P., Imelda, Olomouc 1927. —

Z LITERATURY O KATOL. CHRÁMU.

MON CAHIER DE LITURGIE, Iie Cahier. Lieux de culte. Obrázkový pracovní liturg. sešit pro děti, Paris. —

MON ÉGLISE A CONSTRUIRE, Toulouse — Paris 1934. Kartonový sešit k vystřihování a k sestavení liturgických modelů: kostela, křtitelnice, oltáře, zpovědnice a kazatelny. Vše je oživeno figurálně a je provedeno v sytých barvách. Rozměry sešitu 265×213 cm. Cena 6'75 fr. — MURY J., Ce qu' on peut apprendre dans un église, Marseille 1930. — WAREING V., An Alphabet of the Altar, London 1928. —

III. Modlitba

Ze živého vědomí dětství Božího a závislosti na Bohu také se rodi duch modlitby. Duch modlitby je nejpodstatnější složkou náboženského života.

Děti nemají pouze teoreticky znáti slova P. Ježíše: »Beze mne nemůžete činiti nic« (Jan 15, 5), ale také prakticky dle toho se zaříditi, t. j. nic nekonati bez modlitby. Pro stěžejní význam modlitby je nesmírně důležité, aby dítě mělo správný pojem o modlitbě a modlilo se s radostnou ochotou. Je třeba, aby se nejprve dítě naučilo rozmlouvati s Bohem, modliti se a potom teprve standartním textům modlitebním. Proto musíme pěstovati co nejvíce modlitbu volnou, nevázanou na pevné texty. Pak s tím větším užitekem se budou modliti i ostatní modlitby vázané. Děti se snadno naučí volné modlitbě, když katecheta nejprve sám improvizuje takovou modlitbu, buď na počátku katechese, během hodiny vyučovací, a na konci katechese anebo při společných návštěvách svátostného Spasitele. Potom také dětem postupně vysvětluje užívané texty modlitební.

Když se modlíme s dětmi společně ve škole, je třeba vyzvati je k patřičné posici tělesné, soustřediti, disponovati, dáti patřičný úmysl a teprve potom se s nimi modlíme. Absolutně nesmíme trpěti chvat a křiklavý školský tón. Když nejsou tyto předpoklady splněny, pak snadno se dostavuje u dětí úpadek ducha modlitby. K modlitbě volíme různé texty a modlíme se s dětmi různým způsobem. Nejen společně s celou třídou, ale také střídavě, kdy jedna polovina dětí předříkává a druhá odpovídá. Také se může modliti jednotlivec hlasitě a ostatní potichu. Někdy katecheta se modlí vzorně hlasitě a děti s ním potichu. Desátek sv. růžence se mohou děti modliti tak, že jednotlivci podle lavic předříkávají po jednom Zdrávasu a všichni odpovídají. Takové a podobné způsoby osvěží pozornost dětí při modlitbě.

Katecheta musí ukazovati svým příkladem, co je modlitba, aby její hodnota vynikla před dětmi co nejvíce. Jeho zbožná

soustředěnost se jeví i zevně v držení těla, sepjatýma rukama a očima upřenýma poněkud nahoru. Tento příklad působí na děti takřka sugestivně. Děti by se nesoustředily k opravdové modlitbě, když by katecheta během modlitby pohledem nápadně sledoval jednotlivce, jak se modlí. Tímto způsobem by děti snadno upadly do zevnější pózy, do mrtvé šablony, neboť by viděly, že sám katecheta se při modlitbě rozptyluje.

Je veledůležité, aby s modlitbou ranní bylo vždy spojeno vzbuzení dobrého úmyslu a zvláště s modlitbou večerní zpytování svědomí s dokonalou lítostí. Nestačí dětem to pouze připomínat, kontrolovat, ale také je třeba, aby katecheta nejpozději od první sv. zpovědi v každé třídě provedl každý týden toto zpytování svědomí s dokonalou lítostí a se zvláštním předsevzetím.

Modlitba má být dýcháním duše. Dokud dýcháme, dotud žijeme. Dokud naše duše dýchá modlitbou, dotud také může žít v milosti posvěcující. Život bez modlitby je cestou k duchovní smrti. »Jest potřebí vždycky se modlití a neustávati.« (Luk. 18, 1). Proto katecheta naučí děti používatí krátkých střelných modliteb. Velmi se osvědčuje v tomto směru zvláště metoda P. Kassiana Karga, t. zv. »malého tajemství«, které se používá jak u dětí tak i u dospělých. Dítě si utvoří individuálně kratičkou střelnou modlitbu (na příkl. Pane Ježíši, já tě mám velice rád. — Pane Ježíši, Ty jsi můj a já jsem Tvůj atd.), kterou pak hodně často během dne si v duchu opakuje, zvláště ráno při procitnutí, při oblékání, cestou do školy, ve volných chvílích během dne, při zábavě, po modlitbě večerní při uléhání ke spánku až do usnutí. Má to být opravdu dýchání duše. Jak stálým dýcháním se okysličuje krev a udržuje život tělesný, tak častějším opakováním »malého tajemství« v duši se udržuje plnost nadpřirozeného života.

Výchova k modlitbě náleží k nejdůležitějším úkolům katechety. Třebas člověk v pozdějším životě zbloudí, vždy je naděje na záchranu, když se dovede aspoň někdy dobře pomodlití. Oprávněně proto napsal Hirscher ve své Katechetice: »Katecheta, který nenaučil své svěřence se modlití, ať je si vědom toho, že vlastně nevykonal nic!«* Je proto nutno v kaž-

* Cit. Schmitz, Die relig. Unterweisung der Jugend, 2. vyd., Köln 1921, p. 156.

dé katechesi cílevědomě k modlitbě vychovávat a také vždy vhodně denní modlitby kontrolovat.

Podstatně k pěstění modlitby náleží náboženská píseň. Kdo zbožně zpívá, modlí se dvojnásob. Zbožná píseň, rozumově pochopená, působí nejen básnickým obsahem, rytmem a rýmem, nýbrž — a to zvláště — svou melodií. Zaněcuje srdce a zdvihá je, aby se takto modlilo vroucněji.«* » Jak jsem, o Bože, plakal při tvojich hymnech a písních, hluboce dojat slovy, jež tak libě zpívala tvoje církev.«** Proto v každé katechesi ať zpívají děti aspoň jednu slohu náboženské písně. děti aspoň jednu slohu náboženské písně.

Z LITERATURY O VÝCHOVĚ K MODLITBĚ.

ADRIAN J., Die Erziehung zur Frömmigkeit, Mergentheim 1927. — ANONYMA, Das Leben als Gebet, München 1935. — BOLLEY Alphons, Gebetsstimmung und Gebet, Düsseldorf 1930 (Päd. Verl.) — TÝŽ, Die Gebetsschule der Mutter, Hildesheim 1936. — BURGER Lisbeth, Mutter, lehre mich beten, Donauwörth. — ELLER, Das Gebet, Paderborn. — GATZ Joh., Kinder reden mit Gott und seinen Heiligen, Düsseldorf 1936. — GIHR N., Gedanken über katholisches Gebetsleben, Freiburg 1918. — HEILER Friedr., Das Gebet. (Eine religionsgeschichtliche und religionspsychologische Untersuchung), 3. vyd., München 1921. — JEHLE Edmund, Gebetserziehung im Religionsunterricht der geistigen Arbeitsschule, München 1925. — KARG Kassian, O. M. C., Malé tajemství, Olomouc 1935. — TÝŽ, Ve škole Spasitelově, 5 dílů, Olomouc. — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, p. 183—188. — MIKLÍK Konst., Katechismus modliteb. (Texty hlavních modliteb církve). MINAŘÍK Klem., O. F. M., Příručka katolických pobožností, Praha 1933. — MOFFATT J. E., S. J., God's Wonderland. (Návod k rozjímání pro děti.) New York 1928. — PLUS Raoul T. J., Jak dobrze sie modlić, Kraków. TÝŽ, Jak zawsze sie modlić, Kraków. — SAUSEN A., O. S. B., Pray Always, New York City. — SEEMANN Margarete, Vater Unser, Nürnberg (Sebaldusverlag). — SOIRON Thaddäus O. F. M., Das Geheimnis des Gebetes, Freiburg i. Br. 1937. — TRILLON de la Bigotière C., Le Pater et l'Ave, appris aux enfants, Paris 1912. — VERLY Jacqueline, Notre Père. Je Vous salue, 2 svaz. (Výklad pro mladší děti), Mulhouse-Dornach 1937.

* Dr. V. Kubíček, Katechetika, p. 187.

** Sv. Augustin, Vyznání 9, 6.

MODLITEBNÍ KNIHY PRO DĚTI.

Kromě diecésního kancionálku: BLANICKÝ Tesař Václ., Dítko Boží na cestě k Otci nebeskému. — TÝŽ, Jedno potřebné. — TÝŽ, Chvála Boží z úst nevinných. Pro děti útlého věku. — TÝŽ, Ježíši, cesto má a živote můj. Knížka modliteb, pobožností a poučení pro děti s barev. obr. obř. mše sv. a 14 zastav. kříž. cesty. — DVOŘÁK X., Modlicí knížka maličkých. S barev obr. R. Adámka. — HRONEK Jos., dr., Vzhůru srdce. — JDU K BOHU, Hlučín. — MODLEME SE! Modlitby a písně pro školní mládež. Sest. kněz opatství emauz. — OLIVA Arnošt, Posila duše. Modlitby s krátkým poučením pro katol. školu i rodinu, Praha 1931. — POPPE, Ed., dr., L'ami des Petits, 3. vyd. Averbode (Belg.) 1934. (Jedinečná duchovní příručka pro děti.) — SEPJATÉ RUČKY V SEPJATÝCH RUKOU. Radostně zbožná cesta matky a dítěte do Božího království. Bohatě ilustr., Praha.

IV. Mše svatá

Mše svatá jakožto centrální úkon bohopocty má být také ohniskem náboženského vyučování i výchovy. K tomuto cíli musejí být děti vedeny soustavně od prvního školního roku. Jen tehdy se stane mše svatá centrálním orgánem náboženského života dítěte, když oběť mešní s hostinou obětní, svatým přijímáním, bude srdcem náboženské výuky školní a liturgického života dítěte.

1. První podmínkou je, aby děti měly živé vědomí přítomnosti Spasitele v nejsvětější svátosti oltářní. Nemáme mluvit k dětem toliko o Kristu historickém, nýbrž především o Spasiteli svátostném, který žije s námi v tak úžasné blízkosti, s námi se dokonce spojuje ve svatém přijímání. Když si děti plně uvědomí tuto pravdu, pak bude pro ně radostí dlíti v kostele. I když by nedovedly mnoho povědět, budou alespoň se dívat k dobrotivému Spasiteli na oltáři, který zvláště je k sobě tolik zve. On se bude dívat na ně, a to jim postačí. I v duchovním životě platí zásada, že co se miluje, po sobě také touží. Když plamen této lásky budeme stále rozdmýchávat v duši dítěte, pak bude dítě procházeti bez duchovní škody mrazivým prostředím dnešní školy a mnohého dnešního domova... — Je ovšem nezbytným předpokladem, aby katecheta sám hořel touto láskou ke Spasiteli svátostnému a více vedl děti ke svatostánku svým příkladem, než svými slovy. Pro něj budou samozřejmy denní eucharistické návštěvy s dětmi po skončeném vyučování (když je ovšem kostel blízko školy) a měsíční slavná dětská adorace. Předpokladem soukromých návštěv svátostného Spasitele je otevřený kostel během celého dne. Kostel nesmí se podobat uzamčené pevnosti, ale musí být místem, jež je věřícím stále přístupné.

2. Děti musejí také přiměřeně znáti mši svatou a všechno, čeho se používá při mešní oběti. Člověk nemá velkého zájmu o to, co nezná. Proto katecheta věnuje největší

pozornost mši svaté v každé třídě s nejhojnějším použitím názoru.

3. Dále je třeba, aby byly děti při mši svaté přiměřeně zaměstnány. Zpívají mešní píseň a hlasitě se modlí společné modlitby k význačnějším částem mše svaté. Je nutno zavést v každém farním kostele sborovou pobožnost dětí při mši svaté, pro počátek aspoň jednou za měsíc. Pak je třeba cílevědomě pracovat dále tak dlouho, až se dosáhne toho, že děti odcházející ze školy se dovedou modlit ze svého misálu při mši svaté. (Od tohoto ideálu jsme u nás ještě bohužel hodně daleko.) Naučíme-li děti se modlit mši svatou podle vůle církve, pak snadno k tomu přivedeme i dospělé. Dítě nesmí mít dlouhou chvíli při mši svaté, neboť pak se začne nudit, a již je zle. — Bylo by velmi prospěšno pracovat u hochů k tomu, aby se jich co nejvíce naučilo přísluhovati knězi při mši svaté. Dívky mohou opět vhodným způsobem spolupracovat při výzdobě kostela a oltáře. Čím je účast dětí při mši svaté aktivnější, tím je také radostnější. »Často si stěžujeme, že děti nerady chodí do kostela, že jdou mnohdy jen pod tlakem budoucí kontroly a že povinnost sváteční mše svaté neberou jako zvyk do života. Hlavní vina spočívá v tom, že v ranním věku se nenaučily brát osobně činný podíl na mši svaté. Naučí se tomu v životě pozdějším?«*

4. Konečně je třeba co nejvíce ukazovat hodnotu mše svaté, zvláště před každou nedělí a svátkem, a touto motivací vést k radostné účasti na mši svaté. Potom opět má po každé neděli a svátku býti provedena vhodná kontrola.

Známý výrok, že katecheta nic nevykoná, nenaučil-li děti se modlit, platí ještě ve větší míře o vrcholu veškeré bohopocty, o mši svaté. Není proto škoda žádné námahy, kterou věnuje katecheta mešní výchově.

Z LITERATURY K EUCHARISTICKÝM NÁVŠTĚVÁM A POBOŽNOSTEM.

DÍTĚ PŘED SVATOSTÁNKEM. Rozmluvy dítěte s Ježíšem svátostným v době velikonoční a svatodušní (Životem č. 225) ... O vánocích a

* Dr. V. Kubiček, »Věstník Jednot duchov. brněn. a olom.« 1926, p. 71.

v postě (Životem č. 222). Hlučín. — IM HEILIGEN GARTEN. 20 Besuchen des allerhlst. Altarsakraments für Kinder, besonders für Erstkommunikanten. Rottenburg a. N. — NICOLAY P. X., A la conquête des âmes, 3. vyd., Paris 1923. — PŮLHODINA TASICIOVE PŘED SVATOSTÁNKEM, Praha 1923. (Nár. sekretar. Intronisace Srdce Páně v rod., Praha II., Trojická 20.) — PLAQUEMENT J. - STEINMANN E., Die Kindernachfolge Jesu Christi, Einsiedeln 1937. — PRYČ Alf., Společná pobožnost k nejsv. Svátosti, Olomouc. — TAK KONČÍ ROK KATOLÍK. Adorace. Štramberk. — VÁNOČNÍ POBOŽNOST PRO DĚTI, Hlučín.

Z LITERATURY O MŠI SVATÉ KE KATECHESI.

BERGMANN P., Das heilige Messopfer, Kevelaer 1928. — CINEK Fr., dr., Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, 4 svaz., Olomouc. — COMMENT J'ENSEIGNE LA MESSE Á MES TOUT-PETITS DE 6 Á 7 ANS, par une Religieuse bénédictine, Liège 1934. — DAVID O. S. B., Comment expliquer la Messe aux enfants, Paris 1931. — CUQ, La messe expliquée, Arras (Brunet; ilustr.). — EMMELIA Leo, L'enfant et la messe, Paris 1932. — ENTRETIENS FAMILIERS SUR LA MESSE, Lophem-lez-Bruges 1937. — FRENCK Gertr., Schulkinder und Messopfer. — KELLY W. R., The Mass for children, New York. (Hojně ilustr.) — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, p. 189—204. — LEFEBVRE Dom. Gasp., O. S. B., Pour comprendre la messe, Saint-André-lez-Bruges 1937, Belg. — LOHMÜLLER Joh., Das heilige Messopfer in der Grundschule, 2. vyd., Kevelaer 1933.

MON CAHIER DE LITURGIE IIIe. cahier. Obrázkový pracovní liturg. sešit ke mši svaté pro děti, Paris. — MONTESSORI MARIA dr., The Mass explained to Children, ilustr., London 1934. — MINICHTHALER JOS., Messe und Leben. Katechetische Behandlung des heil. Messopfers, Innsbruck 1934. — TÝŽ, Schönheit und Wert des heiligen Messopfers, Wien 1937. — MONNOYER DOM., O. S. B., Messe et liturgie des enfants, Paris. — TÝŽ, Messe et liturgie de la jeunesse, Paris. — PÜRNER MARIA-SCHALLER Mar. O. S. B., Chvalte Pána v nejsvětější oběti. (Příruč. pro děti s hoj. ilustr.), Praha 1937. — SCHALLER Marian, Římský missál, 2. úpl. vyd., Praha 1935. — TAGGART Marion A., The wonder offering, New York (Benziger Broth. Ilustrov.). — TRISTAN M., Ginette à la messe, Toulouse 1934 (Apostol. de la prière). — VANDEUR Dom. Eug., O. S. B., Modleme se mši svatou, Přerov.

MEŠNÍ KNÍŽKY PRO DĚTI.

BOSSARD, Das Kind am Altare Gottes, Einsiedeln. — HRONEK Jos., dr., Mše svatá. Ilustr., Praha 1933. — JERÁBEK K., Před oltářem Páně. — KUNZ CHRISTIAN, Messbüchlein für die Kinder des 2. und 3. Schuljahres. Ilustr. München. — MENŠÍ KNÍŽEČKA PRO DĚTI. Životem č. 121, Hlučín. — RAIDT Paul-Staber G., Neues Messbüchlein für Kinder der unteren Schuljahre, Rottenburg a. N. 1937. — SCHOTT, Das Kind bei der heiligen Messe. (Für 6—10jährige), Freiburg i. Br. — TÝŽ, Des Kindes Opferfeier. (Für Hilfsschule und einfache Verhältnisse), Freiburg i. Br.

Z NÁZORNÝCH POMŮCEK K MEŠNÍ VÝCHOVĚ.

FILM O MŠI SVATÉ. (Půjčuje osvět. sbor orelské župy F. Sušila v Brně.) — FÖLBER Margaret, Oltářní tabule k výkladu mše svaté, Paderborn. Barvotisková tabule s 38 vyměnitelnými postavami kněze, ministranta a liturg. nářadí. K tomu příručka s návodem k zacházení. Velikost 78×58 cm. — HRONEK Jos., dr., Mše svatá (diagram), Praha. — LEFEBVRE Dom-Speybrock Jos., Tableau mobile des cérémonies de la messe basse. (Pohyblivá tabule obřadů tiché mše svaté), Lophem-lez-Bruges. Mnohobarevná tabule mešní velikosti 50×70 cm s 26 vyměnitelnými postavami kněze (výška 27 cm), ministranta, s mešními příslušnostmi a se 7 vyměnitelnými obrazy znázorňujícími důležitější části mše svaté. K tomu příručka s návodem k zacházení. Nejlepší a nejnázornější pomůcka k dramatickému vysvětlování mešní liturgie. — POHLEDNICE JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ TICHÉ MŠE SVATÉ. (La messe basse) 35 pohlednic dle fotografií. Lophem-lez-Bruges. — TOMÁŠEK Fr., Hodiny nepřetržitého a ustavičného konání nejsv. oběti mše svaté na celé zeměkouli (diagram), Olomouc 1937.

V. Svaté přijímání

Křtem svatým zrodilo se dítě z vody a z Ducha svatého k novému, nadpřirozenému životu. Tento nový život není pouhý mechanismus, nýbrž skutečný organismus. Každý organismus roste a se vyvíjí svou vnitřní životní silou. K tomu ovšem potřebuje dostatečné výživy. Když této výživy nemá, pak hyne. Zvláště tehdy je třeba této výživy, když hrozí organismu oslabení.

Nadpřirozenému organismu dítěte, milosti posvěcující, začíná hroziti nebezpečí tehdy, když hřích může vniknouti do jeho duše, t. j. v letech probouzejícího se rozumu. Tehdy také nastává povinnost sv. přijímání z příkazu Božího i církevního. Kard. Dominik Jorio, tajemník posv. kongregace svátostí, prohlásil ve svém výkladu (z r. 1928) k dekretu *Quam singulari* v odst. 20.: »Konečně je třeba míti na zřeteli i to, že příkaz o sv. přijímání jest božský a spolu i církevní: božský, poněvadž Pán Ježíš řekl výslovně v evangeliu (Jan 6, 54): »Vpravdě, vpravdě pravím vám: nebudete-li jísti těla Syna Člověka a píti Jeho krve, nebudete míti v sobě života;« a církevní, poněvadž církev určila, kdy začíná závaznost onoho přikázání božího: totiž ve věku »rozeznávání«, neboli na počátku užívání rozumu, jednou do roka, a to v čas velikonoční a kromě toho v nebezpečí smrti.«*

Vzpomeňme, že sněm later. IV. r. 1215. zrušil kánonem 21. zvyk podávati nemluvňatům nejsv. svátost oltářní v západní církvi a stanovil, že povinnost jednou do roka se zpovídati a v čas velikonoční veleb. svátost oltářní přijímati počíná věkem »rozeznávání« (dobrého od zlého). Totéž bylo zdůrazněno sněmem tridentským (Sess. XIII, de Eucharistia, c. 8., can. 9.) dekretem Pia X. *Quam singulari* z 8. srp. 1910, a can. 859, par. 1. kodexu kanonického práva.

O pochybnostech a námitkách proti dekretu *Quam singu-*

* D. Jorio, Dekr. *Quam singulari*, Brno 1929, p. 26.

lari praví kard. Gasparri v předmluvě k výkladu tohoto dekretu (od kard. Dom. Jorio), že je »zlý duch namítá«.* A v odstavci 52. svého výkladu praví kard. Dom. Jorio »že posv. kongregace Svátosti na mnohé námítky činěné proti našemu dekretu, nemajíc k nim ani zřetele, odpovídá: Ponatur in archivo (budiž uloženo v archivu); a důvod toho jest sama jasnost dekretu a jeho ustanovení, která nepřipouští důvodů protivných.« *Tempus faciendi!*

Podle získaných zkušeností nic tak podstatně nepodporuje zdravý náboženský život dětí, jako časně a časté sv. přijímání. Zvláště Holandsko nás v té věci učí. Je proto velmi náležitou povinností katechety v prvním školním roce, aby děti připravil ke sv. zpovědi a k »soukromému« sv. přijímání, neboť děti, které se již musejí ve škole učit, začaly již užívatí svého rozumu a jsou v letech »rozeznávání«. — Závaznost příkázání o přijímání nejsvětější svátosti oltářní, která spočívá na nedospělých, spadá také, a to zvláštní měrou na ty, kteří se o ně mají starati, t. j. na rodiče, poručníky, zpovědníka, vychovatele a faráře.« (Kán. 860). Farářova povinnost jest bděti nad tím, aby děti v letech rozeznávání přistupovaly s patřičnou přípravou ke sv. přijímání (kán. 854, par. 5). — Katecheta v tomto směru splní tím způsobem svůj úkol, že zabarvuje katechese svátostně vzhledem ke sv. zpovědi a sv. přijímání. V dětech ve křestní nevinności snadno vzbudí touhu po svátostném Spasiteli a po očištění ve sv. zpovědi. Zevnější úkony lehko nacvičí ve volných chvílích vyučovací hodiny. Také navštíví rodiče dětí prvního školního roku buď osobně nebo je pozve ke společné schůzce, kde jim vyloží závazek vzhledem k soukromému sv. přijímání a dá patřičné pokyny k domácí výchově v duchu svátostném.

V každém případě jde dítě nejprve ke sv. zpovědi, aby zpovědník rozhodl, zda je schopno sv. přijímání (kán. 854, par. 4). Rodiče pak rozhodnou, zda dítě připustí k soukromému sv. přijímání, či nikoli. Při soukromém sv. přijímání má býti dítě doprovázeno některým z rodičů nebo starších sourozenců. — P. Sudbrack S. J. radí, aby kněz, nejlépe farář, uspořádal každoročně kurs pro rodiče spolehlivě katolické, kterak mají oni připravovati své děti k soukromému sv. přijímání. Tímto

* Jorio, Dekr. *Quam sing.*, p. VIII.

způsobem se dosahuje neobyčejných úspěchů také zároveň pro křesťanskou obnovu v rodinách.*

Po soukromém sv. přijímání máme o dítě zvýšenou péči, aby přistupovalo vždy s dobrou přípravou a častěji ke svátostem. Tehdy se nejrychleji ujme častější sv. přijímání. Je radno kouti železo, dokud je žhavé. Dítě bude přijímati častěji svátosti s dobrým ovocem, když příprava svátostná nebude upadat, ale vždy se zlepšovat. Po té stránce věnujeme v katechesi soustavnou péči stále přípravě svátostné, zvláště když je první společné slavné svaté přijímání a potom další společné přijímání svátostí. I zde je nutno se starati o náležitou disposici dětí, podobně jak před prvním sv. přijímáním. Dětem se musí věnovati náležitá péče nejen přípravě svátostné, ale také po přijetí svátostí další svátostné výchově, aby se zabezpečilo ovoce přijímání svátostí. — Častějšímu sv. přijímání velmi napomáhají svatá přijímání na prvních devět pátků v měsíci ke cti Božského Srdce Páně. — Svaté přijímání měsíční musí býti minimálně dosažitelný cíl. — Je veledůležité, aby k častějšímu sv. přijímání vedly pohnutky vnitřní a nikoli ohledy zevnější. Prota kontrola sv. přijímání musí býti velmi opatrná a naprosto nelze schvalovati dávání odměn za přijímání svátostí. Když se již něco dává, pak opatrně a »na památku« na horlivé přijímání svátostí.

Když dítě začalo choditi časně ke svatému přijímání a zvyklo také na časté sv. přijímání, pak je v rukou nejlepšího Vychovatele a Ochránce. »Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému,« říká kněz při podávání Těla Páně. — »Proto očekáváme od eucharistického hnutí mezi dětmi století svatého dětství, svatého mládí a zachované křestní nevinnosti. Očekáváme od časného a častého svatého přijímání, jakožto části světového eucharistického hnutí vůbec, znovuvzkříšení ducha katakomb, odhodlání k vyznavačství a mučednictví, schopnost aktivního uplatnění v diaspoře, apoštolské smýšlení u laiků a tím také potlačení endemické »katolické nemoci« nezájmu o církevní zále-

* Viz dodatek: Příprava rodinná k soukromému přijetí svátostí.

žitosti v laické veřejnosti, vzrůst kněžských a řádových povolání, zkrátka: církevní jaro.«

Mohučský biskup Ludvík Maria Hugo prohlašuje:

»Sotva která věc zasluhuje býti tak doporučována jako časné svaté přijímání dětí... musíme se zbaviti naturalismu, který namnoze dnes vládne ve výchově. . Musíme vésti děti k jejich nejlepšímu Příteli, který duše jejich uchrání z kázy a jediný v nich rozhojní život nadpřirozený. Všechny metody pedagogické, všechny mistrovské metody katechetické a všechny psychologické schopnosti nejsou s to, aby daly dítěti to, co mu dá živý pravý Kristus, přítomný v nejsvětější Svátosti oltární.*

Z LITERATURY O PŘÍPRAVĚ KE SV. PŘIJÍMÁNÍ.

COCART, Retraite préparatoire à la communion solennelle et à la fête de la promesse, 4. vydání, Arras. — DELERUE F., La parole éducatrice au catéchisme de première communion, 2. vydání, Paris 1920. — ENGERT J., Psychologie der Erstbeicht und Erstkommunion, Donauwörth 1918. — GABRIEL Ferd., Erstkommunionunterricht in ausgearbeiteten Katechesen, Paderborn 1925. — GOLDIE A., Je communion, Colmar 1935. — GÖTZ G., Kommunionerlebnis des Kindes, Freiburg 1933. — HEISER Heinrich, Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche, Wiesbaden 1931—1934. I. svaz. »Grundsätze und Tatsachen«. II. svaz. »Praktische Anleitung für Priester, Eltern und Erzieher«. III. sv. »Die Durchführung der Frühkommunion in der ganzen Welt.« IV. sv. »Predigten, Predigtskizzen und Vorträge über die Frühkommunion.« — TÝŽ, Frühkommunionunterricht in der Schule. — HILLKER O., Ihrer ist das Himmelreich, 3. svaz., Paderborn 1925 n. —

HRONEK Josef, dr., Katechismus maličkých, 4. vyd. Praha 1933. — JERÁBEK Kar., Chléb života a duše dítěte, Lišeň 1930. — JORIO Dominik, kard., Dekret Quam singulari, Brno 1929. — KELLY Will. R., Our first Communion, New York 1925. (Hojně ilustr.) — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, p. 205—230. — LOYOLA Mary, First Communion and after, London. — LUTISLAV K., Eucharistie a mládež, Brno 1928. — MÜLLER Marga, Mein Bruder Jesus kommt zu mir, München 1934. — NIKOLAUS, Treuschar-Büchlein, Donauwörth. Šest

* Cit. K. Jeřábek, Maminko, kdy přijde Ježíšek? Lišeň 1930, p. 18 n.

sešitů s různými modlitbami ke sv. přijímání dle doby církevního roku. — PICHLER Joh., dr., Erstbeicht- und Erstkommunionunterricht für das dritte Schuljahr, 2. vyd., Wien 1917. — RAAB K., Meine Kommunionklasse, Donauwörth 1927. — SIEBERT Klara, Heilige Zeit der Kindheit, Freiburg 1930. — SISTER OF NOTRE DAME, Little Children's Thoughts and Prayers for Holy Communion, London 1924 (Sands a. Co., bohatě ilustr.)

STEHLÉ Klemens, Panis parvulorum. Ein Erstkommunionunterricht auf biblischer Grundlage. Freiburg i. Br. 1936. — TÝŽ, Mein Raphael. Ein Hand- und Hilfsbüchlein für Erstkommunikanten. Freiburg i. Br. 1937. — SCHWARZ Jos., Erstkommunion-Unterricht, 7. vyd., Rottenburg a. N. 1936. — TAGGART Marion A., The wonder Gifts. New York. — TROUILLER S. J., Étude eucharistique sur la première communion des enfants, Lyon 1924. — VOLF Jan-Jedlička Fr., Příprava dítek školních k první sv. zpovědi a k sv. přijímání, 14. vyd., České Budějovice 1935. — Viz také literaturu ke svátostné přípravě v rodině.

Z LITERATURY K VYPRÁVĚNÍ EUCHARISTICKÝCH PŘÍBĚHŮ.

Viz literaturu o svatých dětech. Kromě toho: CUQ, Préparation des Petits Enfants à la Ier Communion, Arras. — HANNS Jos., Beispiele für den Erstkommunionunterricht, 2. vydání, Limburg a. d. Lahn 1926. KOHL Paula, Max ein kleines Kommunionkind, Dülmen 1935. — LEJEUNE C. Ss. R., Retraite anecdotique aux Premiers communiants, 3. vydání, Arras. — MILLOT J., Trésor d'histoires pour retraites première comunion, 15. vydání, Paris 1928. — TÝŽ, Trésor d'histoires pour catéchismes de première communion, 6. vyd., Paris 1926. — OBERKOFER, Ihrer ist das Himmelreich, Innsbruck 1936. — PAULA M., Schw. Fr., Mein Jesus ich habe dich lieb, Dülmen 1935. — PFANNMÜLLER DONATUS, Das Buch der Glücklichen, Wiesbaden 1931. — SAULNIER A., Histoires edifiantes à la première communion, Paris 1933. — SOPHIE zu Eltz, Kommunion-Geschichten, München.

MODLITEBNÍ PŘÍRUČKY K PRVNÍ SV. ZPOVĚDI A SV. PŘIJÍMÁNÍ:

HEISER-KOMRSKA, Pobožnost k sv. zpovědi a k sv. přijímání pro malíčky, Vimperk. — KAŠPAR Karel, dr., kard., Nechte malíčky k Ježíškovi a nebraňte jim, Hradec Králové. — KAUTZ Heinrich, Him-

melspförtlein, Einsiedeln 1936. — LUTISLAV K., Ježíškovi do náruče, Lišeň. — SISTER OF NOTRE DAME, Thought and Prayers about Confession for little Children, London. — SISTERS OF NOTRE DAME, Little Childrens Thoughts and Prayers for holy Communion, London 1924. — SUDBRACK Karl, S. J., Komm, Kind, zum lieben Heiland, Reimlingen. — VOLF-JEDLIČKA, Příprava školních dětí k první sv. zpovědi a sv. přijímání, 14. vyd., České Budějovice 1935.

VI. Svatá zpověď.

Se svatým přijímáním úzce souvisí sv. zpověď. Častější svatá zpověď je zároveň velmi účinným prostředkem k tomu, aby dítě žilo v milosti posvěcující. Bez častější dobré zpovědi počne žítí dítě habituálně ve hříchu, upadne do vlažnosti v náboženském životě a později podléhá pokušení odložiti zcela plnění náboženských povinností. Všechno, co slyší v katechesi nebo při kázání, zůstává u něho pouze na povrchu, nejde do hloubky.

Aby sv. zpověď dosáhla plného účinku, musí býti dobře vykonána. Závisí to po stránce přirozené od dobré svátostné přípravy se strany dítěte a pak zvláště od osobnosti zpovědníka. Dítě musí nalézt u zpovědníka plné pochopení, nejen otcovskou, ale v pravdě mateřskou lásku a naprosto spolehlivého vůdce. »I kdybyste měli vychovatelů v Kristu na tisíce, přece nemnoho máte otců,« praví sv. Pavel. (Kor. 4. 15). Nelze se zbaviti dojmu, že máme málo dobrých zpovědníků dětí. Je třeba opravdu umět vejíti do svatyně dětské duše.

Když dítě nalézá plné pochopení, teprve tehdy otevře své srdce. Zpovědník musí umět sáhnout do svědomí dítěte, zjistit hlavní chybu, zabezpečit zvláštní individuální předsevzetí, a to s uložením, aby dítě v příští sv. zpovědi také je sdělilo zpovědníkovi i s výsledkem.

Poučení zpovědní má býti hodně srdečné, krátké se zdůrazněním zvláštního předsevzetí. Pokání ne stereotypní, ale diferencováno dle jednotlivého dítěte. (Can. 887. Pro qualitate et numero peccatorum et conditione poenitentis salutare et convenientes satisfactiones confessarius iniungat.) Při další sv. zpovědi po krátké zpovědní formulí řekne dítě svou hlavní chybu, své zvláštní předsevzetí z minulé zpovědi a pak se vyznává ze svých poklesků. Netrpíme při tom čtení napsaných hříchů nebo dokonce čtení hříchů ze zrcadla zpovědního.

Aby bylo možné toto zvláštní duchovní vedení dětí při častější sv. zpovědi, jež je pro jejich duchovní blaho absolutně nezbytné — opravdu bez nadsázky *conditio sine qua non* —

je třeba odstraniti nešvar hromadných zpovědí s málo zpovědníky. Při takových hromadných zpovědích není možno se tak plně věnovati každému dítěti, čekání dlouhé je unavuje a působí rušivě na jejich disposici ke sv. zpovědi. Je tedy lepší vésti děti ve skupinách ke sv. zpovědi a nejlepší, když je naučíme přicházeti zcela jednotlivě, což má dalekosáhlý význam pro pozdější přijímání svátosti.

Stejně soudí P. Stork S. J. »Hromadné zpovídání školní mládeže by mělo časem vůbec zmizeti, anebo je značně omeziti na zpovídání oné mládeže, kterou nebylo lze získati pro časté sv. přijímání. Takovou mládež se snažíme dostat ke svátostem aspoň třikrát nebo čtyřikrát do roka; jsme si však vědomi, že to dnešní mládeži nemůže stačiti, aby se upevnila ve stavu milosti... Snahou všech kněží, kterým vskutku záleží na budoucnosti katolické církve v naší vlasti, musí býti pilné a obětavé zpovídání školní mládeže. Musíme rozhodně se varovati šablonovitého odbývání těchto malých penitentů. Šablona nedá vzejíti pravé důvěře, a tu musí dítě pojmout, jinak bude s ním zle. Kněží ani netuší, jak zhoubně působí na dětské duše mechanické zpovídání. Trpělivě vyslechneme drobné dětské poklesky dítek, nehartusíme, když to nedovedou rychle říci, dáváme pozor, zda se neobjevují těžké nebo nebezpečné všední hříchy a neustále s láskou a mírností povzbuzujeme k častému a velmi uctivému přijímání Těla Páně.«* Stejně je důležité, aby měly děti vždy příležitost ke sv. zpovědi: denně před mši svatou a zvláště každou sobotu a před zasvěceným svátkem po odpoledním vyučování.

Vzpomeňme na slova kancléře pařížské university Gersona v dílku »Pojednání o tom, kterak jest potřebí přiváděti děti ke Kristu«: »Zpověď, koná-li se ovšem řádně, je nejúčinnější vůdkyní ke Kristu.«*

Z LITERATURY O PŘÍPRAVĚ KE SV. ZPOVĚDI.

BESNARD J., *La confession des enfants*, Paris 1937. — BOLL, *Kinderbeicht durch Bilder leicht*, Karlsruhe 1923. — BOPP Linus, *Moderne Psychoanalyse, katholische Beichte und Pädagogik*, Kempten

* Soustavné vedení duší, Brno 1933, p. 4.

* 1. c., Praha 1901, p. 22.

1923. — BURGER Lisbeth, Das Gnadenbrünnlein, Donauwörth. — DEDERICHS W., Kinderbeichte, 2 svaz., Paderborn 1932—1933. — TÝŽ, Beichtvorbereitungen. Entwürfe von Ansprachen vor der monatlichen Kinderbeichte, Paderborn. — DVOŘÁK Xaver, Zpovědnice maličkých. (Praktické promluvy k dítkám ve zpovědnici), Pelhřimov 1920. — ENGERT J., Psychologie der Erstbeichte und Erstkommunion, Donauwörth 1918. — GOLDIE A., Je me confesse, Colmar 1935. — HOCH Thaddeus, Erstbeichtunterricht, Freiburg i. Br. 1934. — HUCK Erwin, Der erste Bussunterricht in vollständigen Katechesen, Freiburg i. Br. 1914. — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, p. 205—230. — LAMBERT J. M., Confession et Direction, Paris. — MÜLLER Marga, Mein Weg zum Vater, München 1933. (Bohatě ilustr.) — NIST Jakob, Ausgeführte Katechesen über die heiligen Sakramente mit Erstbeichtunterricht, 6. vyd., Paderborn 1922.

PICHLER Joh. Ev., Erstbeicht- und Erstkommunionunterricht für das dritte Schuljahr, 2. vyd., Wien 1917. — RAAB K., Meine Beichtklasse, Donauwörth 1928. — SISTER OF NOTRE DAME, Thoughts and prayers about confession for little Children, London. — STIEGLITZ Heinr., Reuemotive für die Kinderbeicht, 5. vyd., Kempten 1921. — SCHWARZ J., Erstbeichtunterricht, 3. vyd., Rottenburg 1937. — SUDBRACK K., Unser kleines Kommunionkind. (Téz o sv. zpov.), Steyl 1929. — TAGGART Marion A., The wonder Gifts, New York (ilustr.) — VIOLET J., La confession, Paris 1929. — WEBER Hugo, Die frohe Botschaft von der ersten Beichte, Wiesbaden. — WUNDERLE G., Zur Psychologie der Reue, Tübingen 1921. — ZIMMERMANN, dr., Lässliche Sünde und Andachtsbeichte, Innsbruck 1935.

VII. Různé prostředky další.

1. SVATÉ BIŘMOVÁNÍ. — S výchovou křestní co nejužší spojujeme výchovu svátostnou vzhledem ke sv. biřmování, neboť jest dovršením svatého křtu »pubertas et consummatio christiani«. (Sv. Augustin.) Je třeba věnovati náležitý čas přípravě vzdálené i bližší. Ať konají děti před přijetím sv. biřmování také devítidenní pobožnost k Duchu sv. Po přijetí svatého biřmování věnujeme patřičnou péči zabezpečení svátostné milosti. Každoročně vykonáme s dětmi slavnou obnovu sv. biřmování v době svatodušní. Tak budeme zároveň pracovati proti zesvětštění této svátosti, vychovávati apoštoly mezi dětmi a budoucí průkopníky Katolické akce.

Z LITERATURY O PŘÍPRAVĚ KE SV. BIŘMOVÁNÍ.

ADRIAN J., Komm, Schöpfer, Geist, kehrt bei uns ein, Mergentheim 1926. — ARBEITSMAPPE für die Vorbereitung der Spendung der hl. Firmung, Stuttgart. — BERTRAM Adolph, Kard., Mein Firmungstag, Freiburg i. Br. — BORD J. B., Le Sacrement de confirmation, Avignon 1922. — CRAMER, Die Firmung, Dülmen 1934. — CROEGAERT A., Les Cérémonies du baptême et de la confirmation, Lophem-lez-Bruges 1930. — CUTTAZ F., Notre Pentecôte. La grace du chrétien militant. Juvisy.

DÖRNER Karl, Vom Sakrament der Lebensweihe. (Sechs Ansprachen zur Vorbereitung, eine Festansprache und eine Predigt zur Erneuerung der hl. Firmung), Wiesbaden 1935. — EMMELIA, Enfant de Dieu, soldat de Jésus-Christ, Paris 1933. — ETL O., Der Firmunterricht, 2. vyd., Graz 1928. — GOLDIE A., Soldat du Christ, la Confirmation expliquée aux enfants, Lyon 1934. — GRABER, Die Gaben des Heiligen Geistes, Regensburg 1936. — GÖTZ Georg, dr., Firmunterricht für Frühfirmlinge, München 1937. — HÄFNER O., Firmunterricht, Rottenburg a. N. 1931. — HELDMANN A., Firmung. Tatsache und Leben. (Religion und Leben, 2. Teil), Kempten-München.

KNOR J. B., Firmungsunterricht. (Lektionen und zwei Ansprachen), Limburg 1925. — KUBÍČEK Václ., dr., Katechetika, Olomouc 1937, p. 317—321. — LAROS Matthias, Pfingstgeist über uns, Regensburg 1935.

— TÝŽ, Volk im heiligen Geiste, Regensburg 1937. — MIRBEL Tristan, La Pentecôte de Philippe ou la Confirmation expliquée, Paris 1934. — PAGÈS H., Komm, Heiliger Geist, Freiburg 1920. — PLUS P. S. J., Baptême et Confirmation, Paris 1929. — TAGGART Marion A., The wonder Gifts, New York. — VEDRAL Petr Václ., Svátost biřmování, 2. vyd., Praha.

2. POSLEDNÍ POMAZÁNÍ. — Dítě nesmí býti ochuzováno o posilu milosti Boží tehdy, kdy toho nejvíce potřebuje, na cestu do věčnosti. Když má dítě alespoň počáteční užívání rozumu, má mu býti uděleno poslední pomazání (kán. 940., 1.) Jsou-li o tom pochybnosti, pak se má takovému dítěti udělit poslední pomazání podmíněčně (kán. 941).

Takové dítky, které přijaly svátosti dospělých, mají také právo na pohřbívání obřadem pro dospělé. V odstavci 8. stanoví dekret Quam singulari: »Zavrženíhodný je zlořád, dítkám majícím již rozum, nepodávati Nejsvětější svátost oltární v nemoci jako pokrm na cestu do věčnosti, aniž jim posledním pomazáním posloužiti a pochovávat je obřadem, jakým se pochovávají nemluvňata (ritu parvulorum). Proti těm, kdo by od toho zvyku upustiti nechtěli, diecéšní biskupové nechť přísně zakročí.«*

Z LITERATURY.

WALTER Eugen, Die Herrlichkeit des christlichen Sterbens, Freiburg i. Br.

3. SVÁTOSTINY. Kromě svátostmi doprovází církev své děti na pouti pozemské svou zvláštní péčí ve svátostinách. — Sem spadá používání různých svěcení a žehnání, jež církev uděluje osobám, místům neb věcem. Ať si děti zvyknou se žehnati svěcenou vodou při odchodu z domova, při příchodu domů a před ulehnutím ke spánku. Vyschlá svěcená voda v kropence je nejednou příznakem toho, že vyschl také náboženský život v rodině. Je třeba teprve dostat kropenku do většiny nových domovů. Pomocí dětí je to celkem snadné. Jsou případy, že touto cestou se dostal do příbytku také kříž, náboženské obrazy, členové rodiny opět našli cestu do kostela,

* Jorio Dominik, kard., Dekret Quam singulari, Brno 1929, p. 16.

ke svátostem a poušť rodinného náboženského života se opět zazelenala.

»Zde obzvláště je na místě život a praxe: svěcená voda v kostele a doma; rozžatá hromnice při bouři, v hodinu smrti a u rakve; svěcené ratolesti při průvodě, na poli a za obrazem doma; nápis tříkrálový na dveřích; nositi posvěcenou medaili, modliti se s posvěceným růžencem a pod. Na to třeba příležitostně upozorňovat, k užívání opět a opět nabádat a jemu zvykat.«*

Z LITERATURY O SVÁTOSTINÁCH.

KOREN, Volksbrauch im Kirchenjahr, 2. vyd., Salzburg 1935 (Pustet). — STONNER, Die deutsche Volkseele im christlichdeutschen Volksbrauch, München 1935.

4. RŮZNÉ POBOŽNOSTI. — Je třeba konati s dětmi aspoň jednou za měsíc zvláštní pobožnost buď při odpoledním požehnání nebo v městech ve vhodný všední den po odpoledním vyučování s případnou promluvou. Také se osvědčuje dětská pout jednou za rok, která ovšem musí býti co nejlépe připravena po stránce duchovní, technického vedení a bezpečnostních opatření. Zvláště je třeba soustavně pěstovati u dětí úctu Božského Srdce Páně, (pobožnost na první pátky v měsíci se sv. přijímáním). V tomto směru se požehnaně rozvíjí zbožné sdružení »Benjamínů, apoštolů Srdce Ježíšova« (pro děti do 10 let) a »Tarsická liga Božského Srdce Ježíšova« (pro děti přes 10 roků). Soustavně také je nutno pěstovati u dětí zvláště úctu k P. Marii a k andělům strážným. — Netřeba se báti nového tříštění, když se všechny tyto pobožnosti konají v rámci diecésně nařízeného zbožného sdružení »Díla sv. Dětství Ježíšova«, jež má býti pro děti nejen prostředkem jejich misijní činnosti, nýbrž školou jejich duchovního života.

LITERATURA K DĚTSKÝM POBOŽNOSTEM.

Náměty a materiál k pobožnostem pro děti v jednotlivých obdobích církevního roku obsahuje knižnice IM KREISLAUF DES JAHRES. Dosud vyšly tyto pracovní příručky: č. 1. »Sankt Martin durch Schnee und Wind«. — Č. 2. »Sankt Nikolaus ist ein guter

* Dr. Kubiček, Katechetika p. 239.

Mann«. — Č. 3. »Macht hoch die Tür, die Tor' macht weit«, pro dobu adventní. — Č. 4. »Lasst uns das Kindlein grüssen«, pro dobu vánoční. — Č. 5. »Ave Maria zart«, pro svátky mariánské. — Č. 6. »Der Sommer, der ist kommen«, pro dobu letní. — Č. 7. »Das Laub fällt von den Bäumen«, pro dobu podzimní a měsíc dušiček. — Č. 8. »Passion und Auferstehung«, pro dobu postní a velikonoční. — Jednotlivé tyto příručky obsahují ca 50—60 stran, à 1'20 Mk. — VÁNOCE KATOLICKÝCH DĚTÍ. (Pobožnost u jeslíček), 4. vyd., Praha. — Viz také: Z LITERATURY K EUCHARISTICKÝM NÁVŠTĚVÁM A POBOŽNOSTEM, str. 24. (Zvláště upozorňuji na brož.: Pryč Alf., Společná pobožnost k nejsv. svátosti, Olomouc.)

KAŠPAR Fr. STRNAD, Jesličky, Praha 1927. (Vánoční recitace dětí u jeslíček a příslušné promluvy). — SVOBODA A., Vánoční deklamace pro děti, Brno 1912.

Z LITERATURY O ÚCTĚ BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ.

BENJAMÍNI, apoštolové Srdce Ježíšova, leták, vyd. Národní sekretariát Intronisace Srdce Páně v rodinách. — ESTREICHEROWA Elžbieta, Serce Jezusa a dzieci, Kraków 1924. — PŮLHODINA TARSICIOVA PŘED SVATOSTÁNKEM a Svatá hodina pro mládež od P. Matéo Crawley SS. CC, Praha 1923. — TARSICIOVÉ SRDCE JEŽÍŠOVA, leták, Praha. — WIE GUT DER HEILAND IST. (Herz-Jesu-Erzählungen aus dem Sendboten des göttlichen Herzens Jesu). — Ke sv. přijímání na 9 prvních pátků v měsíci vábí děti také krásný, barevný dvoulistový diplom »Pojistil jsem se v mládí u Božského Srdce Ježíše Syna Marie Panny«, Boskovice.

Z LITERATURY O ÚCTĚ P. MARIE.

ANDRÉ MARIE, La divine Mère des petits enfants, Paris 1936. — BAUMGÄRTNER Alf., Ave Maria zart (»Im Kreislauf des Jahres«, Nr. 5), Stuttgart-S 1935. — ELTZ Sophie, Die Schweigende Königin, München 1936. — ESTREICHEROWA Elžbieta, Maj dzieci, Kraków 1923. — FINK Stephan, Semina V., In terram bonam., Kinderansprachen, Rottenburg a. N., (na str. 121—152 pět promluv při zasvěcení dětí P. Marii po prv. sv. přijímání). — HARRASSER G. S. J., Marianische Kinderkongregation, Wien. (»Fahne Mariens«, Wien IX., Pulverturm-gasse 15). — KUBEŠ J., P. Maria. — OBERHAMMER Klem., Vertraut auf die Gottesmutter (Wahre Begebenheiten aus unseren Tagen), Innsbruck (Tyrolia). — PAN EDMUND, Vortragskizzen für Marianische Kinderkongregationen, Wien (»Fahne Mariens«). — PETIT CA-

TÉCHISME SUR LA SAINTE VIERGE, 5. vyd. Paris-Lyon 1932. — PLUS Raul, S. J. Maria v našich božských dějinách, Praha 1937. — RÖTTIG G., Im Kindergarten der Kongregation, Innsbruck. — WIL-LAM Fr. W., Život Marie, matky Ježíšovy, Praha 1937. —

5. KÁZÁNÍ K DĚTEM. — Je třeba k dětem mluvit hodně často. Ať je pro ně každou neděli aspoň něco výslovně v kázání při farních bohoslužbách, mluvmе k nim na počátku a konci školního roku, kdy je bohoslužba pro děti, při společném přijímání svátostí, při pobožnostech pro děti a zvláště plně využít možnosti tam, kde jsou každou neděli bohoslužby pro děti. K dětem je třeba mluvit krátce, v rámci jejich skutečného života a pro jejich život, stylem více konverzačním. Dobrý příběh s přílehlavou aplikací přijmou vždy se zájmem.

Začne se s kázáním tématickým, aby se upoutal zájem, pak se přejde k homilii a konečně se podávají kázání liturgická v nejužším spojení s obětí mešní. V době novější se počíná ujímati v kázání k dětem forma rozmluvná, kdy dává kazatel dětem skutečné otázky. Vyvolá ovšem jen ty děti, které se hlásí, aby nikdo z dětí nebyl v kostele veřejně zahanben. Promluvit k dětem při kázání opravdu účinně je velkým uměním.

LITERATURA KE KÁZÁNÍ K DĚTEM.

DAUERBOCK Jos., Das Wort Gottes an die Kleinen, Graz 1922. — DÖRNER Karl, Neue Stunde des Kindes, 6. vydání, Freiburg i. Br. 1936. — TÝŽ, Kinderpredigten, Paderborn 1937. — TÝŽ, Liturgische Kinderpredigten. Paderborn 1937. — FAHNENBRUCH Fr., Der Gottesdienst des Kindes. Ansprachen über das religiöse und sittliche Leben des Kindes, Wiesbaden. — TÝŽ, Kinderpredigten für die Zeiten und Feste des Kirchenjahres, Freiburg i. Br. 1923. — FINK STEPHAN, Semina, V. svaz.: In terram bonam. Kinderansprachen, 7 promluv misijních, 11 promluv k prv. sv. přij., 5 promluv k zasvěcení dětí P. Marii po prv. sv. přij., 7 promluv k odchodu ze školy, Rottenburg a. N. — GADOWSKI W. X., Egzorty dla szkół powszechnych, Poznaň. — GEISS A., Ansprachen im Kindergottesdienst, Rottenburg a. N. 1923—25. — HAIBACH Fr., dr., Neue Exhorten für Haupt (Bürger) und Mittelschulen, Innsbruck 1935. — HOSIUS Siegfried, Kleine Gottesstreiter. Kindersprachen für alle Sonntage, Wiesbaden 1932. — JEŽ M. X., Egzorty dla młodzieży szkolnej, Poznaň. — KAJDAS J. X., Eg-

zorty niedzielne i sviateczne dla dzieci szkół ludowych, Poznań. — KOTERBSKI J. X., Egzorty dla dzieci szkół powszechnych, 2. vyd., Poznań. — TÝŽ, Egzorty liturgiczne i inne na niedziele i swieta do mlodziezy szkolnej, Poznań. — TÝŽ, Homilje do dzieci szkół ludowych, Poznań. — KRAJEWSKI Felix, Christus bei den Kindern, Freiburg i. Br. 1934. — LINS Alph., Im Geistigen Kindergarten, Fuldaer-Aktiendruckerei 1922.

MEYER Karl., Ex ore infantium, Paderborn 1927. — MORTARINO P. G., Manna parvulorum, Torino. — TÝŽ, Il Vital nutrimento per i ragazzi e la gioventù, Torino. — MÜNCH Engelbert O. P., Näher zum göttlichen Heiland, Düsseldorf 1934, MUTTERTAGSFEIER. Predigten und Ansprachen, Cheb 1937. — NOWAK P. X., Egzorty dla mlodziezy szkolnej na niedziele roku szkolnego, Poznań. — PENZ Jos., dr., Kindersprachen, Innsbruck 1935. — SOSNOWSKI P. X., Kazania do dzieci, Poznań. — TOMÍŠKO Čeněk, dr., Nábož. promluvy pro dětské besídky. (Lze však mnoho použiti i v kázání k dětem). Praha 1933. — ZBROJA F. X., Nauki niedzielne dla mlodziezy szkolnej, Poznań. — ZÖPFEL Friedr., Im Frühlicht (60 Kinderpredigten), Paderborn 1919.

Z LITERATURY K PROMLUVÁM KE SV. PŘIJÍMÁNÍ.

FIEDLER Emil, Hausgenossen Gottes. Jünglingsansprachen bei der monatlichen Kommunionen, Wiesbaden. — FINK Stephan, Semina, V. svazek. In terram bonan. Kinderansprachen, Rottenburg a. N., na str. 43—120 jedenáct promluv k prv. sv. přijím.). — GENGLER Nik. dr., Heilige Saat, svaz. II., Regensburg 1932. Osm promluv k prv. sv. přij. p. 154—169. — KOLÁŘ Fr., dr., Venite adoremus, Přerov 1936. Deset promluv k prv. sv. přij., p. 225—257. — KUBÍČEK Václ., dr., Nedělní a sváteční kázání, svaz. III., Olomouc 1923. Osm promluv k prv. sv. přijímání, p. 253—278. — SONDERGELD Paulus O. F. M., Zwölf Kommunionansprachen bei den gemeinsamen Monatskommunionen der Kinder (Kinderapostolat), Wiesbaden. — SCHWAB Joh., dr., Kommunionansprachen, zunächst für die monatlichen Kommunionen des Kinderapostolates, Wiesbaden. — WILLRAM Br., Sakramentspredigten für die Erstkommunionfeier, Innsbruck 1935. —

Z LITERATURY K EXHORTÁM KE STUDUJÍCÍ MLÁDEŽI.

HAIBACH Fr., dr., Neue Exhorten für Haupt (Bürger) und Mittelschulen, Innsbruck 1935. — HERGET Oskar, dr., Heiliger Idealismus. Relig. Ansprachen für höhere Schulen, Innsbruck 1934. — KAŠPAR Jos., dr., Víra naše, 2 díly, Praha 1931—33. — LIGUDA A. X.,

Audi, filia! Wybór egzort nowoczesnych dla żeńskiej młodzieży gimnazjalnej, Poznań. — MADEJA F. X., Wybór egzort dla młodz. szkół srednich, Poznań. — WINKOWSKI J. X., Egzorty dla uczniów szkół srednich, Poznań. —

6. SEBEZÁPOR. K životu v milosti posvěcující je třeba dvojího: pomoci milosti Boží a součinnosti každého člověka. Přirozenost lidská je však porušena hříchem prvotným. Proto se musí člověk přemáhat, aby se varoval zlého a konal dobré. V tom spočívá nedozírná důležitost sebezáporu v duchovním životě. Cvičba v sebezáporu dítěti prakticky připomíná, že musí vždy též osobně spolupracovati s milostí Boží.

Leckdo ztroskotá v životě duchovním, poněvadž si myslí, že vykonal vše, když se modlí, chodí na mši svatou a ke svátostem. Aby si děti zvykly na sebezápor, osvědčuje se na příklad zápisník sebezáporů pátečních a postních. Je ovšem třeba se strany katechety, aby drobné dětské sebezápory nejen připomínal, motivoval, reguloval, ale též vhodným způsobem kontroloval záznamy těchto sebezáporů.

Z LITERATURY O SEBEZÁPORU

kromě knih asketických zvláště:

RAITZ E v. Frentz S. J., Selbstverleugnung, Einsiedeln 1936.

7. NÁBOŽENSKÁ ČETBA. — Potřebuje-li tělesný organismus dítěte hojně potravy, pak potřebuje ještě více posily jeho organismus duchovní. Vedle modlitby, mše svaté, svátostí, svátostin a ostatních prostředků síly duchovní, dodává tuto energii také náboženská četba: časopisy, knihy a zvláště životopisy svatých dětí. Je nutno v každé farnosti zřídit půjčovnu těchto knih. Bude to buď součást farní knihovny, nebo také je možno přidělit do každé třídy vhodný výběr těchto knih k půjčování. Naprosto nelze schvalovati, aby děti si chodily půjčovati tyto knihy do bytu. Pokud jsou ve škole čítárny, je povinností katechety pečovati o to, aby tam se dostaly také časopisy katolické.

Z LITERATURY O ČETBĚ DĚTÍ.

ENGEL Hans, Die Kinderlesehalle, 1932. — FREY, Čtenářský výzkum pražského dítěte, Hodonín 1931. — FRÖNEMANN W., Lesende

Jugend, 1930. — RUMPF A., Kind und Buch, 2. vyd. Berlin 1928. — THALHOFER Fr., Die Jugendlektüre, 2. vyd., 1925. — »Úhor«, Kritická revue literatury pro mládež, Praha.

Z časopisů: ANDĚL STRÁŽNÝ, Brno. — APOŠTOLÁT DÍTEK, Brno. — ČERNOUSEK, Brno. — DĚTSKÁ NEDĚLE, Praha. — KATOLICKÉ MISIE s dětským koutkem, Praha. — KVĚTY MLÁDÍ, (pro orelskou mládež), Brno. — LEGIO ANGELICA, Praha. — DIE KINDERWELT, Warnsdorf. — DAS KLEINE KIRCHENBLAT, Wien. PÁN PŘICHÁZÍ, Olomouc. — RAJSKÁ ZAHRADKA, Praha. — ŘÍŠE BOŽÍ s dětským koutkem, Nitra, misijní dům Matky Boží. —

Z náboženských knih, jež by neměly scházeti v knihovně pro děti. Viz literaturu o životopisech svatých dětí. Kromě toho: ALFONSA Maria, Na besedě, Brno 1924. — BÍLÉ KVĚTY, Přerov. — BOUŠKA Sig., Děti, Praha 1927. — FINN Fr. S. J., Jiří Mrštík, Praha. — KARG Kass., Malé tajemství, Olomouc-Řepčín. — KVĚTY NEJSV. SVÁTOSTI OLTÁRNÍ, 2. vyd., Přerov 1933. — MARNEKOVÁ, V tiché vesničce, Brno 1917. — MILOTA Jan, Děti křižáci, Brno 1909, (Obč. tisk.). — WAGGANOVA Mary, Lisbetka, Praha-Vinohrady 1928. — WILLAM, Pán Bůh na návštěvě, Přerov 1929.

8. DÍLO SV. DĚTSTVÍ JEŽÍŠOVA a DÍLO ŠÍŘENÍ VÍRY.
Víme ze zkušenosti, že účast dětí na »Díle sv. dětství Ježíšova,« značně zvyšuje jejich horlivost v náboženském životě. Kromě toho je naléhavým přáním sv. Otce, aby v tomto Díle byly všechny katolické dívky do 12 let. Potom mají postoupiti do »Díla šíření víry«, jehož se má účastniti každý dospělý věřící. A olomoucký arcibiskup výslovně nařídil v misijním listě ze dne 3. pros. 1934: »Pro dívky do 12 let budiž založeno ve všech farnostech (pokud se tak již nestalo) Dílo sv. dětství Ježíšova. Již malé dítě má býti vedeno, aby pamatovalo na své ubohé pohanské bratříčky a sestříčky a prosilo Dítě-Ježíše, aby se jim dostalo milosti křtu svatého. Nechť se tak činí zejména v posvátné době vánoční před jesličkami Spasitelovými. Rodičové a učitelé náboženství, připomínejte často dítkám, aby si odřekly malé požitky a ušetřené dárky věnovaly dílu sv. Dětství.« — (Při společných pobožnostech účastníků Díla sv. Dětství Ježíšova se osvědčuje »Společná pobožnost k nejsv. svátosti pro školní dívky, zvláště pro členy Díla sv. dětství Páně, od msgr. Alf. Pryče. Potřebné informace, členské diplomky zasílá ředitel tohoto díla v naší

arcidiecési P. Alois Valášek, spirituál chlapeckého semináře v Kroměříži. Pro německou část arcid. dr. Rob. Jaschek, spirit. chlapec. semin. v Bruntále.) —

Z LITERATURY MISIJNÍ.

ARENS Bern. S. J., Handbuch der katholischen Missionskunde, 2. vyd., Freiburg i. Br. 1925. — BERG Ludw., Christliche Liebestätigkeit in den Missionsländern, Freiburg i. Br. — BROWN S. J., Catholic Mission literature, Dublin 1932. — CARMINATI Cesare, Pomozte misiím, Praha 1931. — DĚTI PRO VÁS, Papežské dílo sv. dětství, (Životem č. 125), Hlučín 1932. — DYROFF, Schule und Mission, Aachen 1924 (Xaveriusbuchhandl). — HEINZ Odorich O. C., Religionsunterricht und Heidenmission, Freiburg i. Br. — KŘÍŽÁCKÁ VÝPRAVA DĚTÍ XX. STOLETÍ, Praha 1930. — LOUIS P., Katholische Missionskunde, 2. vyd., Aachen 1924. — MIONI Ugo, Manuale di missionologia, Milano. —

Z misijních časopisů: ČERNOUŠEK, Brno. — ECHO Z AFRIKY, Brno. — JESUITES MISSIONAIRES, Lyon (celostránkové hlubotiskové obrazy, vhodné k vyvěšení). — KATOLICKÉ MISIE, Praha. (Hlubotiskové obr., i dvoustránkové fotomontáže, vhodné k vyvěšení.) DIE KATHOLISCHEN MISSIONEN, Düsseldorf. — PŘÍTEL FRANTIŠKÁNSKÝCH MISÍ, Praha. — ŘÍŠE BOŽÍ, Nitra. — SALESIÁNSKÝ VĚSTNÍK, Mor. Ostrava. —

Z literatury misijních příkladů: FISCHER Herm., Beispiel-sammlung aus der Heidenmission, 3 svaz., Steyl 1918. — GENTILE-SCHLEGEL, Neue Beispielen zu alten Wahrheiten, Hildesheim 1926. — PŘÍKLADY Z MISÍ, Praha 1933. — SPIELER Jos., Licht und Schatten, Freiburg i. Br. — SCHWAGER Friedr., Die katholische Heidenmission im Schulunterricht, 2. vyd., Steyl 1913. —

9. NÁBOŽENSKY VEDENÁ BESÍDKA DĚTÍ A MLÁDEŽE. — Často neblahé vlivy rodinné, školní a mimoškolní na duchovní život dítěte je třeba zneškodňovati nábožensky vedenou besídkou. »Co by se ještě před padesáti lety bylo zdálo nemožným a nepřírozeným, to je dnes nutností: nutno mimo rodinu a mimo školu sdružovati dnes již i dítky, mají-li býti zachováni Kristu; ba dokonce již i dítky pod 10 let.*

Dětská besídka může býti buď zcela samostatná, jakožto

* Dr. Bedř. Vašek, Sociální práce, Praha 1929, p. 163.

farní besídka anebo také může být složkou již existujícího katolického spolku ve farnosti, který podle stanov má právo zakládati dětské besídky. »Jádrem výchovy v besídce, hlavním a nejdůležitějším bodem programu je náboženské poučení, katechese. Důležitým úkolem besídky je vésti děti k pravidelné návštěvě bohoslužeb . . . V besídce znenáhla se působí na děti, aby přistupovaly častěji ke svátostem.«

Kde není takové dětské besídka, tam snadno vysychají potoky duchovního života dětí i mládeže a sucho pouště hrozí celé duchovní správě. Když duchovní vůdce dětí je nezíská mimo školu, pak je dostane někdo jiný a už je zle! (Potřebné informace k založení a vedení dětských besídek zasílá Svaz dětských besídek, Praha II., Spálená ul. 15. — Pěkně informuje též V. Hubáčková Marie, Příručka pro pracovníky v dětské besídce, Praha 1937 a Nové směry, měsíčník pro pracovníky ve Skupinách mládeže a v dětských besídkách, Praha.

10. DUCHOVNÍ OBNOVY, KURSY DUCHOVNÍHO ŽIVOTA A MISIE PRO DĚTI. Mimořádná nebezpečí, jež hrozí životu dítěte v milosti posvěcující, vyžaduje si dalších mimořádných opatření. Proto máme konati každoroční duchovní obnovu pro děti školní ve farním kostele, kde je možno i kurzy duchovního života pro děti a ve větších městech i misie pro děti. Duchovní obnova ve farním kostele je všude snadno proveditelná. Exerciie pro děti školní ještě nejsou. Je to zbroj Saulova pro mladého Davida. To, co se velmi chvályhodně podniká pod jménem dětských exercicií, jsou vlastně kurzy duchovního života, neboť se nezachovává exerciční kázeň. Abychom nezkreslovali dětem pojem pravých exercicií, nepoužívejme názvu »dětské exercicie«. Organisujme síť těchto kursů duchovního života pro děti, neboť mají nedožrnný význam, ano, jsou nutností za dnešní situace. Jen ten, kdo je řádně prodělal, dovede oceniti jejich požehnání. Nejtěžší otázkou je zde ovšem osobnost duchovního vůdce těchto kursů. — S misiemi pro děti mají dobré zkušenosti ve větších městech v Rakousku. —

* Příručka pro pracovníky v dětských besídkách, Praha 1933, p. 6 n.

Z LITERATURY K DUCHOVNÍM OBNOVÁM A KURSŮM DUCHOV. ŽIVOTA PRO DĚTI.

BANCKAERT C. Ss. R., Retraites pour jeunes enfants, Arras. — BLISS G. S. J., A Retreat with St. Ignatius, London 1936. (Na podkladě exercicií sv. Ignáce s 12 symbolickými kresbami pro děti od 10 let.) — BOURGEOIS le Y., Petit Paul en retraite ou les Exercices spirit. expliqués aux enfants, Toulouse. — BUSCHE G., Kinderexerzitien, Köln 1914. — CLARK L., I belong to Got, London 1928. (Osm exercič. meditací pro děti od 11 let.) — DEUBIG Georg, Exerzitienvorträge für die Kinderwelt, 2. vyd., Limburg a. d. L. 1934. — GRABOWSKI W. X., Nauki rekolekcyjne dla młodzieży szkół powszechnych, Poznań. — MORICE ABBÉ, H., Retraite d'enfants, Arras. —

11. KATOLICKÁ AKCE DĚTÍ. — V náboženském vyučování, nejvíce pak při duchovních obnovách a kursech duchovního života musíme dětem připomínat, že milostí posvěcující se staly dětmi Božími nejen pro sebe, ale též pro jiné! Musejí mítí vědomí, že pravá zbožnost je apoštolská. Duch katolicismu není duchem isolace, ale expanse!

Děti a mládež snadno pochopí potřebu apoštolátu a také se snadno nadchnou pro tuto práci. Je však třeba, abychom jim tuto práci náležitě osvětlili a do ní také uvedli. Jak bohatý obor činnosti se před námi rozkládá právě pro Katolickou akci dětí!

Můžeme mítí dosti mnoho takových na pohled sice nepatrných, ale svou působivostí velkých apoštolů v rodinách a v dětském kolektivu. Musíme především uchvátiti cele jejich náboženský zájem a modlitbami vyprošovat sílu Ducha svatého. Ukážeme dětem obor jejich působnosti v tomto směru a také ukážeme vhodné prostředky, kterých mají používat, zvláště modlitby, mši svatou, svátosti, oběti (sebezápor) a přesvědčování.

Dítě v prostotě svého dětského důmyslu začne používat všech možných prostředků, mnohdy hodně naléhavě, na příkl. modlitby, sebezáporu, projevů své dětské něžnosti i slz, aby přivedlo všechny členy rodiny k modlitbě, na mši svatou, ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání, k životu opravdu křesťanskému. Nezapomínejme, že dětská duše pro velikost víry a pel nevinnosti má nesmírnou moc u Boha. Kolik rodičů bylo

získáno opět Bohu právě neodolatelnou mocí dětské nevin-
nosti, jejich obětmi a neodbytností jejich naléhání. Jak zvláště
prvokomunikanti kolikrát takřka za ruce přivádějí ke zpo-
vědnici svého otce a matku . . . — S jakou radostí hlásí děvče
5. tř. obecné školy katechetovi: »Prosím, já mám kamarádku,
ona je bez vyznání, ale já jí po každém náboženství vyklá-
dám, o čem jsme se učili. Ona si potom všechno též opisuje
z mého náboženského sešitu a také se tomu učí. Tak ji to za-
jímá, že sama mně vždycky o to prosí, abych jí vykládala o
náboženství. Říkala, že až vyroste ,dá se pokřtít.« S jakou ra-
dostí apoštolské duše vypravovalo děvče o své práci!

Opravdu mocné pomocníky posílá nám Bůh v nevinných
dětech. Je třeba si více všimat této pomoci a ji organisovati
jako nové dětské křížové tažení. Děti dovedou přímo a účinně
zasáhnouti tam, kde mnohdy málo zmůže kněz nebo dospělý
laik. Činnost katechety se může tímto způsobem prodloužiti
ze školy i do rodin a do celé farnosti. Jaké bude jeho kate-
chetické působení v tomto směru, takovou se stane jednou
i celá farnost. Takto pracuje katecheta nejen pro děti pří-
tomné v náboženském vyučování, ale i pro jejich rodiče, pro
generaci minulou i budoucí!

Dětem dáváme často apoštolátní úmysly při různých pří-
ležitostech, abychom motivovali jejich modlitby, účast na
mši svaté, přijímání svátostí, sebezápor, zájem o misie, cha-
ritu atd.

Když probudíme u nás ve větším měřítku tuto katolickou
akci dětí, potom budeme moci přistoupiti s větším užitek-
em také k formálnímu organisování Katolické akce dětí, podle
možnosti dle vzoru italského (Azione cattolica dei Fanciulli«).

Katolická akce značně upevní děti ve vědomí dětství Boží-
ho a v životě v milosti posvěcující. Má-li dítě býti něčím tr-
vale zaujato, je třeba mu dopřáti v tomto oboru rozvinutí jeho
činnosti. Kromě toho je výslovným přáním sv. Otce, aby děti
byly vedeny ke Katolické akci od nejútlejšího věku. »Mů-
žeme říci, že Katolická akce je praktické prožití svatého křtu,
jest uplatňováním a rozvíjením všech oněch milostí, které křest
vnáší v duše. Proto je nutno uváděti děti, sotvaže dospěly
užívání rozumu, v Katolickou akci, v níž se životem vpravdě
křesťanským a praktickým apoštolátem rozvíjí nadpřirozené

símě, přijaté ctnosti s milostí posvěcující.«* — Spes messis in semine!

12. DUCHOVNÍ PÉČE O DĚTI ŠKOLNÍ BĚHEM PRÁZD-
NIN. — Prázdniny jsou dobou velmi nebezpečnou pro du-
chovní život dětí. Pokud jsou ve farnosti zavedeny bohosluž-
by pro děti a různé pobožnosti, ať se konají i o prázdninách,
třebas je menší účast, neboť mnohé děti odjely na prázdniny.
Kněz se ptal o prázdninách jednoho hochy, kde byl v neděli
na mši svaté. »Prosím nikde. O prázdninách není školní mše
svatá.« — Rovněž při kázání o prázdninách je nutno dětem
více povědět, než během školního roku. Je naprosto nutno
energičtěji řešit otázku duchovní péče o děti a mládež v prázd-
ninových koloniích! Máme tisíce našich katolických dětí
v těchto feriálních koloniích jako ovce bez pastýře a dá se
tam tak mnoho vykonat!

Z LITERATURY.

PRADEL Henri, Les devoirs de vacances des parents, Paris 1935.

13. ZVLÁŠTNÍ DUCHOVNÍ PÉČE O MLÁDEŽ OPOUŠ-
TĚJÍCÍ ŠKOLU. Nejdůležitější úkol má katecheta v prvním
a v posledním školním roce. V prvním školním roce klade
základy a v posledních letech školní docházky má zabezpečiti
v dětech život v milosti posvěcující a připravit je pro celé
životní budoucno. Zvláště v posledních dvou letech školní do-
cházky musí dobře upevniti stěžejní sloupy života v milosti
posvěcující: křestní vědomí, modlitbu s večerním zpytováním
svědomí, s dokonalou lítostí a s ranním vzbuzením dobrého
úmyslu, mešní a svátostnou výchovu s uvědomělým návykem
měsíční sv. zpovědi a sv. přijímání, život liturgický. Častěji
bude také zdůrazňovati ostatní prostředky duchovního života,
zvláště sebezápor a náboženské sebevzdělání v životě poško-
lením. — Upozorní na různá mravní nebezpečí v životě poško-
lením, ukáže na důležitost exercicií a apoštolát v rámci Katolické
akce. Končí se několikadenní obnovou ve farním kostele se

* Pius XI. k diec. ředit. Katol. akce ženské mládeže z Lazio v pro-
slovu dne 11. srpna 1937; cit. »L'Assistente Ecclesiastico«, č. 9., p. 508.

společným přijetím svátostí. Kde je možno, vykoná se pro tyto věci zvláštní uzavřený kurs duchovního života.*

Z LITERATURY K DUCHOVNÍ PŘÍPRAVĚ DĚTÍ OPOUŠTĚJÍCÍCH ŠKOLU.

BERTRAMS Joh., Kinderexerzitien zur Schulentlassung, Düsseldorf 1926. — BITTER F., Predigten zur Schulentlassung, Hamm i. Westfalen 1915. — DEIN WEG IN LEBEN, Düsseldorf. (Beratungsstelle für pfarrgemeindliche Arbeit, Düsseldorf, Reichsstrasse 20.) — DEUBIG G., Exerzitienvorträge für die Jugend, 3. vyd., Limburg. — FINK Stephan, Semina, V. In terram bonam. Kinderansprachen. Rotenburg a. N. (Bader; na str. 153—193 sedm promluv k odchodu ze školy.) — GABRIEL F., Schulentlassungsunterricht nebst Exerzitienvorträgen und Ansprachen, 2. vyd., Paderborn 1927. — GRÜHL Karl, O. M. I., Schulentlassungsexerzitien, Wiesbaden 1927. — HEILIGE FEIER, Heft 5., Frankfurt (St.-Georg-Verlag). — MOSTERTS Karl, Die seelsorgliche Vorbereitung auf die Schulentlassung, Düsseldorf 1917. — STRÄTER Herm. Jos., Die Heiligung der Kinderwelt, 3. vyd., Dülmen i. W. 1922. — STRÄTER H. J. - SCHIKORA Rud. C. Ss. R., Péče o děti vystupující ze školy, Hlučín 1937. — WEILER Fr., dr., WEIS Math., dr., Schulentlassung. Lebensweihe. Düsseldorf 1935. — ZULUETA De, S. J., Notes on Retreats to the Young, London 1929. — Obrázky s povzbuzením do života k odchodu ze školy vydal Exer. dům v Hlučíně, Kropáč a Kucharský v Praze. — Brožurky vhodné k darování, zvl. Exercič. dům v Hlučíně ve sbírce Životem a Sestry Nep. Poč. P. Marie v Přerově.

14. DUCHOVNÍ PÉČE O MLÁDEŽ PO OPUŠTĚNÍ ŠKOLY. — Naše duchovní péče o mládež, která již školu opustila, musí dále pokračovati. Je to vlastně povinnost příslušného faráře. Avšak nezapomínejme, že katecheta, který měl příležitost dítě dobře poznati ve škole a také je duchovně vedl, ví nejlépe, co musí podniknouti, aby dospívající dívka nebo hoch šel správnou cestou.

Toto vedení se děje předně při farní bohoslužbě, pak zvláště buď v Besídce mládeže, v Orlu, v Katolické omladině, ve Skupinách katol. mládeže, v Katol. skautu, a konečně v užších elitních sborech kroužku eucharistického, v Mariánské

* Viz také dr. Václ. Kubiček, Katechetika, p. 322—327. —

družině, členů Díla šíření víry, ve Třetím řádě, v Katol. akci atd. — Není třeba podotýkati, že se zde má pracovati odděleně podle pohlaví a nikoliv koedukačně.

»Ve druhé polovici minulého století mohlo se ještě debatovati o tom, zda spolková činnost je nutná nebo ne. Debatovali o tom dnes, je ztrátou času, z které je těžko odpovídati před Bohem.«*

Na duchovní život dítěte se musíme dívat jako na skutečný život, který má svůj oživující princip v milosti posvěcující. Proto smíme jen pomáhati růstu tohoto vnitřního života v duši dítěte. Vychovatel-katecheta je pouze pomocníkem prvního vychovatele-Boha. »Neboť«, podle slov sv. Pavla »jsme spolupracovníci Boží« (I .Kor. 3, 9). Bůh musí růsti v duši dítěte milostí posvěcující, já pak se menšiti. Katecheta má býti dětem pouze sv. Janem Křtitelem, který připravuje cestu Páně.

* Dr. Bedř. Vašek, Sociální práce, Praha 1929, p. 100.

VIII. Psychologie náboženské výchovy dětí a mládeže

Dítě, zvláště dospívající, nesmí býti do života náboženského postrkováno toliko zevně pouhým cvikem a zvykem. — Dítě musíme dle možnosti záhy vésti k samotě s Bohem, s vlastním svědomím, k jakési autonomii v náboženském životě. I když je zvyk v životě nábožensko-mravním velmi důležitý činitel, nesmí se státi nikdy pouhým zevnějším mechanismem. Šablona se brzy odkládá za změněných okolností v životě poškozním. Duchovní život musí vyvěrati z totální vnitřní účasti a z hodnocení nábožensko-mravních imponderabilií. Buďme si vědomi toho, že skutečná výchova dítěte začíná teprve z impulsů vnitřních.

Náboženský život dítěte nesmí se tedy zakládati na školské šabloně, nesmí nikdy vyvěrati z pouhé školské kázně. Šablona a kázeň se spokojují k dosažení cíle s prostředky převážně vnějšími, kdežto duchovní život potřebuje hlavně podnětů vnitřních. Školská šablona mívá okamžité, někdy i oslnivé úspěchy, ale jsou to jen blesky kalafunové. Když takoví žáci vyzývají školské střevíce, pak odkládají zároveň i to, k čemu byli přidržováni pouze školskou kázní. Výchova se ovšem neobejde bez zevnějšího působení. Děti každého věku potřebují určitého vedení a pomoci. Potřebují neustálého povzbuzování, připomínání, morálního tlaku. Zvláště žactvo nejmladší, u něhož duševní schopnosti nejsou ještě úplně probuzeny. Nutno však zdůrazniti, že při výchově náboženské má se používat morálního tlaku velmi rozvážně. Čím více žák dospívá, tím také má více povolovat tlak zevnější a je nutno více působiti do jeho nitra na jeho vůli. Nestačí zde pouze navykat úkonům náboženským, ale zároveň je nutno co nejvíce motivovat poukazováním na nesmírné hodnoty, jež jsou uloženy v modlitbě, ve mši svaté, ve svátostech, v sebezáporu atd. Zvláště v tomto směru se musí co nejvíce prakticky uplatňovati pedagogika hodnot! Když žák školu opouští, má býti pokud možno v náboženské praxi již autonomní. — Zevnější tlak, který je vzpruhou a pomocníkem pro žactvo na

stupni nejnižším, může být brzdou na stupni středním a je překážkou nábožensko-mravního vývoje na stupni vyšším.

LITERATURA K PSYCHOLOGII NÁBOŽENSKÉHO ŽIVOTA DÍTĚTE.

BOVET-KAMARYT, Náboženský cit dieťaťa, Praha 1929. — BOVET P., Le sentiment religieux et la psychologie de l'enfant, 1926. — BUCH-MÜLLER Hans, Der Knabe als religiöse Persönlichkeit, Basel 1917. — ENGERT Jos., Psychologie und Pädagogik der religiösen Begriffe, Berlin 1924. — FARGUES Marie, L'Eveil du sentiment religieux, Paris 1931. — TÁŽ, La formation religieuse des enfants du peuple dans le milieu déchristianisé, Paris 1935. — TÁŽ, Choses divines et petits enfants, Marseille 1931. — FELDEN, Kind und Gottesglaube, 2. vyd., Leipzig 1914. — GELLÉ F., La Grâce à dix ans, essai de discernement et éducation de la grâce chez les jeunes enfants, 2. vyd., Paris 1923. — HERRING B., Die religiöse Haltung katholischer proletarischer Schuljugend (in Jugendführung), 1929. — HUBER J., Die religiöse-sittliche Unterweisung des Kleinkindes im Kindergarten und in der Familie, 2. vyd., 1913. — LECHNER M., Religiosität und Sexualität des Kindes, Donauwörth 1929. — MIEHLE, Die kindliche Religiosität, Erfurt 1928. — RÖTTGER Karl, Kind und Gottesidee, Berlin 1908. — STEPHENS Th., The Child and Religion, New York 1905. — VODNÁŘÍK, Náboženský život našich dětí. (Sborník IV. pedol. sjezdu), Praha 1931. — WEIGL Fr., Kind und Religion, Paderborn 1914.

Z LITERATURY K PSYCHOLOGII NÁBOŽENSKÉHO ŽIVOTA MLÁDEŽE.

ARNOLD Eberland, Die Religiosität der heutigen Jugend, Berlin 1919. — BOHNE G., Die religiöse Entwicklung der Jugend in der Reifezeit, Leipzig 1922. — CORDIER Leopold, Religiöse Jugenderziehung nach Heinrich Pestalozzi, 2. vyd., Langensalza 1927. — DEHN G., Die religiöse Gedankenwelt der Proletarierjugend, Berlin 1923. — EICHELE E., Die religiöse Entwicklung im Jugendalter, Gütersloh 1928. — ENGERT, Psychologie und Pädagogik der religiösen Begriffe, Berlin-Bonn 1924. — GRANDMAISON L., de, S. J., La crise de la Foi chez les jeunes, 4. vyd., Paris 1932. — GRÖBER Conrad, dr., Die Jugend zu Christus, Freiburg i. Br. 1935. — HAINZ J., Das religiöse Leben der weiblichen Jugend, Düsseldorf 1932. — HETZER G. u. FRISCH, Die religiöse Entwicklung des Jugendlichen, in: Archiv für die gesamte Psychologie 62, 1928. — KUPKY O., Die religiöse Entwicklung der Ju-

gendlichen, in: Archiv für die gesamte Psychologie 44, 1924. — LAMBERT J. M., Jeunesse et vie Chretienne, 2. vyd., Paris. — TÝŽ, Les jeunes gens de l'Ancien Testament, Paris. — TÝŽ, Les jeunes gens du Nouveau Testament, Paris. — TÝŽ, L'Eucharistie et la jeunesse, Paris. — MAHLING, Die Psyche der Jugendlichen und das religiöse Moment in der Jugendpflege, 1913. — MOSSHAMER Otilie, Werkbuch der religiösen Mädchenführung, I. Teil: Leben in der Zeit, Freiburg i. Br. 1936. — MONTIER Edward, Rebâtis ma maison, Paris. — SPRANGER Edward, Psychologie des Jugendalters, Leipzig 1924, p. 279—323. — STONNER A., Die religiös-sittliche Führung Jugendlicher durch den Priester, Freiburg i. Br. 1934. — VOSS Th., Die Entwicklung der religiösen Vorstellungen, in: Archiv für die gesamte Psychologie, 57, 1926. — WUNDERLE G., dr., Glaube und Glaubenzweifel moderner Jugend, Düsseldorf 1932. — WINZEN B., Ein Blick in das religiös-sittliche Leben des Jugendlichen. München-Gladbach 1931. — WAGNER Ernst, Christusjugend, 4 svaz., Freiburg i. Br. 1936. — WINKLER E., Religion und Jugenderziehung in den Entwicklungsjahren, Freiburg 1929.

IX. Osobnost katechety

Ukázal jsem alespoň přehledně hlavní prostředky, jimiž katecheta může udržovati a upevňovati v dětech život v milosti posvěcující. Tyto prostředky však v dětech vyvinou plnou účinnost nejvíce tehdy, když je katecheta osobností světečkou! A to jest střecha budovy duchovní péče o dítě. Čím více nadpřirozeného je v osobě katechety, tím více nadpřirozeného může býti v duši svěřeného dítěte. Katecheta a dítě jsou v ohledu nadpřirozeném do jisté míry jako spojité nádoby. Katecheta musí býti svatý, aby vychoval děti opravdu zbožné!

Je tedy předpokladem života dětí v milosti posvěcující, aby katecheta žil intensivním duchovním životem: U kněze je to denní modlitba breviáře, denní svaté sloužení mše svaté, u kněze i katechety laika je to dále denní ranní rozjímání, denní četba Písma svatého a četba duchovní, různé oběti a sebezá-pory na úmysl apoštolátu mezi dětmi, denní návštěvy svátostného Spasitele, pravidelná častější sv. zpověď, denní modlitba ke svatým andělům strážným dětí svěřených, zvláště před vyučováním a po vyučování, denní vzývání Panny Marie Pomocnice, sv. Josefa, sv. don Boska a j. svatých, kterým tak mnoho za pozemského života záleželo na duchovním blahu dětí a konečně každoroční exercicie. Bez těchto prostředků by katecheta po stránce nadpřirozené zvětral a s tragickým důsledkem také i děti . .

Katecheta nikdy nesmí býti pouze učitelem náboženství, nýbrž především jejich duchovním vůdcem! Musí vynikati vědomostmi, ctnostmi a hlubokým duchovním životem, který je podmínkou každého apoštolátu, zvláště apoštolátu mezi dětmi. »A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě.« (Jan 17, 19). »Ježíš činil a učil.« (Sk. ap. 1, 1). Osobní svatostí a apoštolátem svého utrpení a svých obětí vykonal sv. Jan Vianey více, než mnozí svými učenými knihami. — Nebýt pouze Martou, ale též zároveň Marií.

A když po stránce přirozené i nadpřirozené katecheta všechno vykonal dle svých sil, vždy musí býti pamětliv slov Spasitelových: »Beze mne nemůžete činiti nic.« (Jan 15, 5). V ohledu nadpřirozeném jsme toliko nástroji, nic více! Ano: »Nestaví-li Hospodin domu, marně se lopotí, kteří jej stavějí.« (Ž. 126, 1). Při veškerém svém působení musí katecheta přicházeti k dětem vždy s velkou nadpřirozenou výchovnou láskou a s nadpřirozenou radostí. Jen pod těmito paprsky jeho setba vzklíčí a vzroste.

LITERATURA O OSOBNOSTI VYCHOVATELE.

BAUER Marg., *L'éducation oeuvre d'amour*, Paris. — BEHM S., *Erzieherische Ideale*, 2. vyd., 1927. — BOPP L., *Vom Verstehen und Verstandenwerden*, Freiburg i. Br. 1926. — TÝŽ, *Wir sind die Zeit*, Freiburg i. B. 1931. — DUNIN Borkowski, St. von, *Miniaturen erzieherischer Kunst*, Berlin-Bonn 1929. — ENGLERT M., *Das Vertrauen*, insbesondere seine Bedeutung für die Erziehung, München. — GRISEBACH EBERHARD, *Die Grenzen des Erziehers und seine Verantwortung*, Halle 1924. — GEMELLI Agostino O. F. M., dr., *L'anima dell' insegnamento*, 2. vyd., Napoli 1927. — JACOB J., *Der Geist des Erziehers*, Rottenburg a. N. 1933. — KEILHACKER M., *Der Ideale Lehrer nach der Auffassung der Schüler*, Freiburg 1932. — KEPPLER Pav. Vil., dr., *Radosti vice!* Hradec Králové 1911. — MAY F. E., dr., *Mehr Sonne*, Paderborn 1930. — MERK A., S. J., *Par Amour*, Paris 1933. — PRADEL H., *Le plus sur Éducateur: l'exemple*, Paris 1935. — RÖBL Clemens P., *Enttäuschte Erzieher*, Innsbruck. — SKOŘEPA M., *Ideologie učitelského povolání*, Praha. — ŠTAMPACH Fr., dr., *O vztahu učitele k žákovi*, Praha 1935. — SISTER Mary Esther, O. S. F., *The Christian Teacher*, Milwaukee. — STONNER A., *Das pädagogische Verstehen*, Leipzig 1931. — SCHELER M., *Wesen und Formen der Sympathie*, 2. vyd., Bonn 1923. — SCHNEIDER Fr., *Erzieher und Lehrer*, Paderborn 1928. — WEIMER Herrmann, *Der Weg zum Herzen des Schülers*, 3. vyd., München 1917. — WINKLER-Hermaden, *Psychologie des Jugendführers*, Jena 1927.

Závěr: S apoštolským optimismem do práce pro duši dítěte

Doufám, že se mi podařilo alespoň ukázat na důležitější etapy naší práce ve škole a mimo školu, abychom děti udržovali a upevnili v milosti posvěcující. Klesáme někdy pod tíží práce a překážek. Ale jedna myšlenka nás vždy vzpružuje a dodává k další práci novou nezlomnou sílu. Pracujeme pro ty, po kterých nejvíce touží Srdce Spasitelovo: »Nechte dítě jít ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království nebeské.« (Mar. 10, 14).

Duchovní správa ve farnosti se vztahuje na všechny věřící. Avšak: stařec už stojí u bran věčnosti, dospělí již také mají značnou část svého života za sebou, kdežto děti svůj život teprve začínají. Když pracujeme pro duchovní blaho dětí, nedáváme Bohu jen zbytky života, nejednou již zkaženého, avšak prvotiny, na které je Bůh tolik žárlivý, poněvadž jsou to prvotiny Páně!

Zakoušíme různé svízele dnešní duchovní správy. Začneme od základu s dětmi a regenerační míza způsobí časem radostné omlazení náboženského života ve farnosti. Jak začíná misionář v pohanských krajích? Obvykle dětmi a charitou. Není v tom ukazovatel pro pastorační práci v našem současném moderním pohanství?

Která práce pro kterou stavbu je důležitější, než kladení základů? Co je důležitější pro sklizeň, než setba? V duchovním vedení dětí klademe základy a konáme setbu. »Učinil-li jsem co dobrého ve svém životě, pak jsem to učinil v katechesi. Katechese je evangeliem ve svém květu i ve svém ovoci,« prohlásil velký Dupanloup.*

Nuže k další radostné a obětavé práci pro duše svěřených dětí »ut vitam habeant et abundantius habeant« . . . aby měly vždy život a vždy hojněji měly život, život dítek Božích .

* Cit. Cuttaz, Pour le succès des nos Catéchismes, p. 11.

Dodatek: Rodinná příprava k soukromému přijímání svátostí

I. PROBLÉM SVÁTOSTNÉ PŘÍPRAVY V RODINĚ.

Dle dosavadní praxe u nás připravuje děti ke svátostem kněz ve škole. Při tom také někdy spolupracuje rodina ve výchově domácí. Má-li býti uskutečněno časné sv. přijímání dětí, pak je velmi žádoucí, aby tuto první přípravu svátostnou převzali rodiče. Zpovědník pak rozhoduje o připuštění dětí ke svátostem ve smyslu kán. 854, par. 4., který stanoví: »Úsudek o tom, jsou-li děti dostatečně připraveny k prvnímu sv. přijímání náleží zpovědníkovi a jejich rodičům neb zástupcům rodičů.«

Po prvním sv. přijímání chodí děti ke sv. zpovědi a sv. přijímání za vedení rodičů tak dlouho, dokud toto vedení nepřevzme škola anebo dokud nemohou přistupovati ke svátostem samostatně.

Tato rodinná příprava svátostná se nekoná podle soustavné metody školní, nýbrž více příležitostně za vhodných okolností ve formě důvěrných náboženských rozhovorů.

Je možno se dáti do tohoto úkolu, za dnešní úrovně náboženské situace v rodinách? Kolik rodičů je vůbec schopno děti vychovávat eucharisticky? Musíme doznati, že v době současné je mnoho rodičů, kteří nemají této schopnosti, ba ani snahy. I mnozí z těch rodičů, kteří žijí hluboce nábožensky, nemají odvahy k tomuto úkolu, který dosud u nás přináleží skoro výhradně knězi.

Toto stanovisko je psychologicky vysvětlitelné. Naprostá většina dnešních rodičů nebyla za svého dětství v rodině připravována k prvnímu přijetí svátostí, nýbrž knězem v náboženském vyučování. Nikdo z rodičů nebyl dosud důkladně poučen o tom, jak mohou své děti doma připravovati ke sv. zpovědi a sv. přijímání. Proto se necítí povoláni k řešení tohoto problému. A přece rodiče jsou dle přirozeného práva a vůle Boží prvními a nejvíce zodpovědnými

vychovateli dětí. Dle kán. 1113. jsou rodiče vázáni nejtěžší povinností pečovat o výchovu jak náboženskou tak mravní. Do této výchovné povinnosti také náleží výchova k časné sv. zpovědi a sv. přijímání, jak církve již to nejednou připomněla. (Catechismus Rom., De Eucharistia, n. 61. — Dekret »Quam singulari« z 8./VIII. 1910, kán. 854, par. 4.) Kán. 860. důrazně a zcela jasně připomíná: »Závaznost prikázání o přijímání nejsvětější svátosti oltářní, která spočívá na nedospělých, spadá také, a to zvláštní měrou na ty, kteří se o ně mají starati, t. j. na rodiče, poručníky, zpovědníka, vychovatele a faráře.«

Jak vzbudíme aktivnější zájem rodičů o tento úkol? Zvláště pomocí kursů pro eucharistickou výchovu rodičů.

II. KURSY PRO EUCHARISTICKOU VÝCHOVU RODIČŮ.

P. Karel Sudbrack S. J. ve své knize »Die Kommunionerziehung in der Familie« podává návrh, který byl již v praxi vyzkoušen a se osvědčil. — V každé farnosti se jistě najde několik rodin, které žijí opravdu nábožensky. V rámci činnosti Katolické akce pozve si farář nebo jeho zástupce několik naprosto spolehlivě katolických rodičů, které dobře zná a od nichž může očekávat, že začnou s eucharistickou výchovou svých dětí. K prvnímu kursu stačí dvě až tři rodiny, které mají děti ve věku 5, 6 a 7 let. Nesmírně mnoho záleží na tom, aby zvláště první kurs byl velmi pečlivě připraven a se zdařil. K pozdějším kursům mohou býti zváni též rodiče nábožensky méně horliví, též kmotrové křestní (srv. kán. 769) a příbuzní.

Doba pro konání přednášek kursovních musí býti vhodná. Nejvíce se osvědčuje doba večerní. Každá přednáška začíná a končí modlitbou. I přednáška má býti prodchnuta duchem modlitby. »Modlitba je setba a eucharistická výchova rodinná má býti žeň.«* Je velmi důležité, aby po každé přednášce byla debata o předložených námětech, aby účastníci mohli otevřeně projevit své názory a také své případné nesnáze. Mezi jednotlivými přednáškami má býti interval více

* P. K. Sudbrack, 1. c. p. 12.

dnů, aby účastníci mohli vždy prakticky prováděti to, co v poslední přednášce slyšeli a také sděliti své zkušenosti.

Která témata mají býti volena k přednáškám? P. K. Sudbrack S. J. rozvádí ve své příručce tato témata:

1. Úvodní promluva. (Důležitost eucharistické výchovy.)
- A. Základy křesťanské výchovy.
 2. První modlitby dítěte.
 3. Bůh a náboženský život.
 4. Nebe, očištec, peklo. Odpuštění hříchů mimo sv. zpověď.
 5. Kristus a křesťanský život.
- B. Příprava ke sv. zpovědi.
 6. Lítost a předsevzetí.
 7. Zpověď.
 8. Častější sv. zpověď.
- C. Příprava ke sv. přijímání.
 9. Sv. přijímání. Návštěvy svátostného Spasitele.
 10. Den prvního sv. přijímání.
 11. Svátosti umírajících.
 12. Časté sv. přijímání.
 13. Promluva závěrečná. (Apoštolát časného sv. přijímání.)

Tím ovšem témata nejsou vyčerpána. Také je nutno zařaditi do kursu přednášku o účtě P. Marie, anděla strážného a jiné dle potřeby. Přednášek bude více nebo méně podle náboženské průpravy rodičů. Je záhodno dáti rodičům do rukou vhodnou příručku.

III. JAKÉ JSOU VÝSLEDKY TĚTO PRÁCE?

Dle P. K. Sudbracka (1. c. p. 8) přihlásilo se v jisté rýnské farnosti na první výzvu šest rodin, na druhou asi deset a na třetí kolem šedesát. Nikdo z kněží neočekával takový úspěch. Největší užitek z těchto kursů mají především děti. Jdou ke sv. přijímání častěji, častěji a příprava je intimnější. Časné a časté sv. přijímání uchrání děti od mnoha hříchů, posilní je ve ctnostech, rozmnožuje v nich milost posvěcující a zabezpečuje jim větší blaženost v nebi.

Kursy tyto přinášejí zároveň nesmírný užitek celé rodině. Rodičům se jasně připomenou mnohé základní požadavky křesťanské výchovy a zároveň zabezpečí jejich provádění. Zvláště pro méně horlivé rodiče má to význam

nedozírný. Když k tomu zpovědník a farář koná svou povinnost dle kán. 854, par. 4. a 5., pak se netřeba obávat žádného poblouzení rodičů v eucharistickém vedení dětí.

Právě tento duch svátostné výchovy rodinné vybuduje z našich křesťanských rodin pevné tvrze víry, křesťanských mravů, ucelené katolíky, kteří budou oporou církve a průkopníky Katolické akce. Tyto rodiny se stanou transformátory duchovní energie, které budou šířit nadpřirozenou sílu milosti Božích v širokém poloměru ve farnosti.

Aspoň jeden doklad k tomu, jak působí na rodiče probuzení zájmu o náboženskou výchovu dítěte. Zbožná manželka známého italského spisovatele Giovanni Papiniho pravidelně s dětmi opakovala katechismus. Jednou byla jinak nutně zaměstnána. Požádala proto svého nevěřícího manžela, aby ji tentokrát zastoupil při opakování katechismu s dětmi. Papini to učinil z lásky ke své paní a k dítěti. Od toho dne byl však vždy víc a více podněcován k tomu, aby si blíže všímal otázek náboženských. A tak nastoupil cestu své konverse. (Jeho »Život Kristův« je rozšířen ve více než 1,000.000 výtiscích a přeložen do mnoha jazyků.) — Duchovní správou hýbe dnes otázka nábožensko-mravní regenerace rodiny. Nuže, v eucharistické výchově rodičů nabízí se nám velmi účinná pomoc. Je proto nutno co nejrozhodněji přikročiti k pozvednutí eucharistického života v našich rodinách. »Jde o problém, který dnes musíme řešiti k blahu dětí, rodiny, obce, církve a ke slávě eucharistického Přítele dítek.«*

IV. DALŠÍ VÝCHOVA PO PRVNÍM SOUKROMÉM SV. PŘIJÍMÁNÍ.

Je nezbytno, aby po prvním sv. přijímání stoupal sloupec teploměru horlivosti eucharistického života dítěte. Proto má rodina v eucharistickém životě intensivně pokračovati.

Chodí-li rodiče s dětmi dobře připravenými každý měsíc ke sv. zpovědi a sv. přijímání, jest již velmi mnoho zabezpečeno.

* P. K. Sudbrack, 1. c. p. 9.

Ještě lépe, když takto přistupují s dítětem rodiče nebo starší sourozenci každých 14 dní nebo každý týden. Zůstane ovšem ideálem denní sv. přijímání. Vůdce kursu musí přihlížeti k místním poměrům a hleděti dosáhnouti výsledků maximálních.

Někteří rodiče přijmou vděčně spolupráci vhodných laických pomocníků v této další práci. Duchovní správce sdruží děti takových rodičů v menší skupiny a přidělí těmto skupinám vhodného laického pomocníka. Jde o schopné děti ve věku předškolním, pak o děti prvního a druhého školního roku, pokud nebyly ve škole připraveny ke přijetí svátostí. V této pomocné práci apoštolské se nejvíce osvědčily schopné dívky od 17 do 20 let. — Přivádějí děti ke sv. zpovědi, na mši svatou, ke sv. přijímání a pak je opět odvádějí domů. Tak dle možnosti dětem nahrazují eucharistický domov. Tito nejmenší potřebují zvláštní pozornosti v přípravě svátostné, neboť musí býti o ně vždy co nejlépe postaráno.

1. Kterak konati s dětmi další přípravu zpovědní?

Když děti neumějí ještě čísti, pak s nimi se pomodlí pomocník k Duchu sv., vzývá o přímluvu P. Marii, volá k pomoci anděla strážného. Tak se modlí o milost dobré svaté zpovědi. — Potom jim pomáhá při zpytování svědomí. Předčítá zvolna a zřetelně ze vhodného zrcadla zpovědního otázky na hříchy. Ještě lépe, když klade otázky zcela samostatně a přiměřeně individualitě dětí. Po každé otázce udělá pomlčku, aby děti mohly vzpomínati, zda se toho hříchu dopustily.

Při zpytování svědomí také vysvětlí dětem pojem a nebezpečí hlavní chyby a zároveň jim pomůže zjistiti hlavní chybu. Také se jim připomene, zda-li nastalo aspoň nějaké polepšení v tomto směru. Zároveň naznačí zvláštní předsevzetí v boji proti hlavní chybě anebo ve cvičení v určité ctnosti. Připomene dětem, že mají říci při svaté zpovědi nejprve svou hlavní chybu, v čem se měly nejvíce cvičit a pak své hříchy.

Je nutno velmi zdůrazniti lítost s opravdovým předsevzetím. Je třeba jim přiváděti na mysl zvláště pohnutky lítosti dokonalé. Po pronesení pohnutky má býti vždy patřičná pomlčka, aby každá pohnutka mohla na dítě náležitě působiti. Při tom si mohou děti přikrýti rukama obličej, aby se mohly více soustřediti ke vnitřnímu úkonu lítosti. Po poslední pohnutce a

posledním úkonu lítosti pomodlí se všechny děti společně zvolna naučenou modlitbu lítosti s opravdovým předsevzetím a potom každé dítě potichu vysloví své zvláštní předsevzetí.

Pak přistupují děti postupně ke sv. zpovědi. Pomocník dbá o to, aby vykonaly řádně uložené pokání a pomodlí se s nimi krátce díkůčinění po sv. zpovědi. Osvědčuje se předříkávati jim volnou modlitbu s patřičnými pomlčkami. Když děti již umějí čísti, dá se jim do rukou vhodná modlitební knížka s přípravou svátostnou. Je však třeba jim vše řádně předem vysvětliti a kontrolovati používání těchto příruček.

2. Kterak konati s dětmi další přípravu ke sv. přijímání?

S dětmi jdou do kostela někdo z rodičů, starších sourozenců nebo laických pomocníků na mši svatou. Již cestou je naladí aspoň několika slovy ke mši svaté a ke sv. přijímání. Dětem, které ještě neumějí čísti, podle možnosti zvolna předříkává aspoň krátké přípravní modlitby, s patřičnými pomlčkami. Za zvláště příznivých okolností může tyto modlitby dětem předříkávati k opakování sborem. Když umějí čísti, pak se dobře uplatní po náležitém vysvětlení vhodná modlitební knížka. Také mají býti vedeny k tomu, aby tyto modlitby četly si hodně zvolna a v přestávkách rozjímaly o myšlenkách uložených v modlitbách. Není to tak těžké, jak se na první pohled zdá! U nejmenších se ovšem nejvíce osvědčuje předříkávání vhodných modliteb s patřičnými pomlčkami, neboť tím se nejlépe pěstuje pravá zbožnost srdce a zároveň se děti učí modlitbě samostatné a zvykají si na dobrou vnitřní přípravu ke sv. přijímání, což má nesmírný význam i pro pozdější dobrou přípravu svátostnou.

Z LITERATURY K PŘÍPRAVĚ RODINNÉ K SOUKROMÉMU PŘIJETÍ SVÁTOSTÍ.

DĚTI UMÍRAJÍ HLADEM (Životem č. 233), Hlučín. — GERHARD Elisabeth, Dem Herrn entgegen. Die Mutter führt ihr Kind zur Beichte und Kommunion, Dülmen 1937. — HEISER H., Die Mutter und ihr Kommunionkind, Wiesbaden. — HEISER-KOMRSKA, Pobožnost k sv. zpovědi a k sv. přijímání pro maličké, Vimperk. — HLAS SVATÉHO PETRA (měsíčník), Brno. — JEŘÁBEK Karel, Maminko, kdy přijde

Ježíšek? Líšeň 1930. — TÝŽ, Jak připravím malé dítě na první sv. zpověď a první sv. přijímání? Líšeň 1930. — KAŠPAR Karel, dr., kardinál, Nechte maličké k Ježíškovi a nebraňte jim, Hradec Králové. — KOMMUNIONMÜTTERSCHULUNG, 2. Mappe, Stuttgart. — LUTISLAV K., Ježíškovi do náruče. (Modl. ke sv. zpov. a ke sv. přij. pro malé děti), Líšeň. — MICHEL J., La première communion des tout petits préparée dans la famille, 15. vyd., Paris. — OVEČKA Jarosl. S. J., Nechte dítek přicházeti ke mně. (Poučení o prvním a častém sv. přijímání. Rodičům a vychovatelům.) —

PICHLER A., Und sie brachten ihre Kinder zu Ihm, München (Müller). — TÝŽ, Heiliges Mutteramt, München 1928 (Ars sacra, Müller). — SUDBRACK P. S. J., Die Kindlein bitten um Brot, Steyl 1935. TÝŽ, Die Kommunionerziehung in der Familie, Bonn 1935. — TÝŽ, Komm, Kind, zum lieben Heiland, Reimlingen 1932. — SCHUMACHER-KÖHL, Die religiöse Mutterschule, Kevelaer 1937.

Obsah

Úvodem: Duchovní správa dětí v době současné	5
I. Buzení křestního vědomí	9
II. Život liturgický	13
III. Modlitba	19
IV. Mše svatá	23
V. Svaté přijímání	27
VI. Svatá zpověď	33
VII. Různé prostředky další	36
VIII. Psychologie náboženské výchovy dětí a mládeže	51
IX. Osobnost katechety	-54
Závěr: S apoštolským optimismem do práce pro duši dítěte	56
Dodatek: Rodinná příprava k soukromému přijímání svá- tostí	57